

Balkán.

Petr Mutinský

I. část

Z oblasti Skandinávie zaměřím nyní na jihovýchod našeho kontinentu, na Balkán.

Nepočítáme-li konflikty na Blízkém Východě, v Somálsku a bývalém SSSR, dokazují otřesné události v balkánském regionu, že naivní humanistická idea (podporovaná po staletí skrytými silami), a opírající se o "samospasitelnou moc tržní ekonomiky v demokratické vládní formě - má víc než vážnou trhlinu.

V našem století se pojem "balkanizace" Evropy stal termínem, který není možno zbavit jisté příchutí mystického prokletí.

Podobně jako Skandinávie, má i pojem "Balkán" význam nejen zeměpisný, ale především kulturně-historický. S čistě geografického hlediska se Balkánem rozumí jihovýchodní část Evropy o rozloze přibližně půl milionu čtverečních kilometrů (tedy území o přibližné velikosti Francie nebo Španělska), jehož hranicí je Sáva a dolní Dunaj. Zmíněný zeměpisný pojem je odvozen jazykově od slova "balkan" (turecky "pohoří"), kterým je rovněž označeno pohoří v Bulharsku od řeky Timoku v délce asi 500 km směrem k Černému moři (bulharsky "Stara planina"). Z hlediska kulturně-historického bývá pojem "Balkán" rozšiřován na státy: Rumunsko, Bulharsko, Jugoslávii (Slovinsko, Chorvatsko, Bosnu s Hercegovinou, Srbsko s Černou Horou a Makedonií), ale i Řecko, Albánii a evropskou část Turecka. O tom, že v této oblasti působily po staletí intenzivní zájmy skrytých sil, ať již přímo prostřednictvím židovských obcí a křesťanských heretických sekt či islámu, ale i vzdáleně globální politiky - o tom se zmíním v následujících pasážích.

Území Balkánu bylo osídleno již v dávnověku. Je zajímavé, že někteří vědci zastávají (zatím ovšem ještě obecně nepřijatou) teorii, že na Balkáně byla jedna z pravlastí písma vedle Mezopotámie a Egypta. Krétsko-mykénská kultura od 4. tisíciletí před křesťanským letopočtem představuje zatím nejstarší prokázanou evropskou civilizaci v tom smyslu, jak to dnes všeobecně chápeme. V prvním tisíciletí před Kr. sídlila na balkánském teritoriu tato hlavní etnika: V oblasti dnešního Řecka a evropského Turecka Řekové a jim příbuzní Makedonci, na území býv. Jugoslávie a Albánie Illyrové, v oblasti Bulharska Thrákové a v dnešním Rumunsku Dákové. Kromě těchto kmenů a etnik prošli Balkánem také Gallové (Keltové), jichž část se dokonce usadila v Malé Asii. Dákové a Thrákové zanikli (romanizovanými potomky Dáků jsou dnešní Rumuni se silnou příměsí slovanské krve), z Illyrů zbyli prakticky pouze dnešní Albánci (nebo alespoň jejich severní část, tzv. Gegové).

Do kontaktu s tehdejšími velmocemi se část Balkánu dostává poměrně záhy - v době řecko-perských válek procházela Balkánem perská vojska (např. při tažení perského krále Dareia proti Skythům na území dnešní Ukrajiny). Zdá se, že již v té době zde můžeme vysledovat počátek židovské diaspory. K rozšíření židovských osad v ještě větší míře dochází v éře helénské (tj. v časovém rozmezí přibližně tří set let po smrti Alexandra Velikého) a zejména v období světové římské veleříše. Jak známo, dostali Židé od samotného G. I. Caesara (100-44 př. Kr.) velká privilegia, která uznávala jejich náboženské přesvědčení. V jedné ze svých předchozích částí jsem upozornil na pozoruhodnou skutečnost, totiž že mnozí židovští bankéři financovali do značné míry

vyhlazovací válku proti svým souvěrcům v Palestině (v tzv. Židovské válce v letech 66-70, resp. 73 po Kr.).

Křesťanství v 1. století navazovalo kontakty s prostředím židovských synagog. Po určité kratší období to skutečně napomáhalo jeho rozšiřování. Římské úřady totiž nerozlišovaly křesťany od ortodoxních Židů a přiznávaly jim i stejná privilegia. Tato situace se ovšem radikálně změnila za vlády císaře Nerona (54-68), jehož manželka Poppea Sabina byla židovskou proselytkou.

Co platí obecně pro situaci v tehdejší římské říši, vztahuje se téměř plně i na tehdejší Balkán. Menší část Židů zde přijala křesťanství, ale mnohem více se křesťanství konvertovali získávali v prostředí pohanském. I z této oblasti máme zprávy, že Židé ochotně pomáhali římským úřadům "odhalovat" křesťanské skupiny.

Po stránce správní došlo na Balkáně k velkým reformám za posledního pronásledovatele křesťanství v římské říši, císaře Diokleciána (284-305) a za Konstantina Velikého (306-337). Konstantin Veliký rozdělil říši na čtyři prefektury - na balkánském poloostrově byla ustavena prefektura Illyrikum s dvěma diecézemi. Tento správní útvar a pojem pronikl později do křesťanské správní terminologie jako označení pro biskupství.

Součástí diecéze dácké byly: Moesia prima (severně od Dunaje), Dardania, Dacia ripensis, Dacia mediterranea (hl. město Serdica, nynější Sofie) a částečně Macedonia salutaris. Řecko, Thessalia, Epeiros (zhruba dnešní Albánie) a vlastní Makedonie náležely k diecézi makedonské (Macedonia). Toto správní rozdělení mělo velký význam pro následující historické epochy až do středověku.

Ve 3. století a v následujících obdobích byla značná část Balkánu neustálými válkami značně vylidněna. Území nynějšího Rumunska (Dacia) ztratili Římané po 170 letech držení (r. 237). Náleží tak trochu k dějinným paradoxům, že pouze na tomto území se do současnosti zachoval živý románský jazyk (rumunština), pocházející z latiny. Římané usazovali na poloostrově četné vojenské veterány. Místní původní etnika ustupovala pod tlakem antické vzdělanosti. Stýkaly se zde oba přední kulturní jazyky antiky - latina a řečtina. V severnějších oblastech (včetně sev. částí Bulharska, Srbska a Bosny) převládala latina, v jižnějších oblastech řečtina (zvláště ve vých. Thrákii a v Makedonii). Rychle postupovala zejména romanizace Thrako-Illyrů. Ve čtvrtém století Nicetas (biskup Remesiany u Niše) výtečně psal latinsky, což nebylo dáno pouze jeho církevní hodností. Mnozí biskupové užívali latiny při své korespondenci s Chalcedonským koncilem (451) i s byzantskými panovníky!

V době stěhování národů (od 4. století prošla balkánským poloostrovem rovněž celá řada germánských kmenů. Nejznámější z nich byli Visigotové, kteří roku 378 u Hadrianopole (Drinopole) porazili dokonce císaře Valense. Nakonec se ovšem Visigotové usadili již v 5. století v dnešním Španělsku, jak už o tom byla zmínka v části věnované dějinám Iberského poloostrova. Od konce pátého století masivněji vnikají na Balkán Slované, kteří značné části poloostrova vtiskli svůj ráz až do dnešních dob. (Zdá se, že teorie slovanských obrozenců o místním původu Slovanů na Balkánu jsou neudržitelné). Slované osídlili už v šestém století prakticky celý balkánský poloostrov, včetně nynějšího Řecka až po Spartu. V historických materiálech se mluví o slovanském kmeni Jezerců. V prostředí klasického Řecka podlehli ovšem Slované postupně helenizaci (tj. počtění). Tento proces trval přirozeně celá staletí.

V oblasti zhruba dnešního Bulharska došlo k zajímavému zjevu. Území bylo prakticky slavinizováno, když sem vtáhly kmeny tzv. protobulharské v čele s chánem Asparuchem (Isperichem), jejichž původní sídla byla na východ od Moskvy v Rusku - proto se v historické literatuře užívá termín Povolžští Bulhaři. To se stalo kolem roku 680. Zmínění protobulhaři si podmanili tzv. Sedm slovanských plamen v Dolní Moesii, o nichž máme zmínku již v arménském zeměpise Mojžíše Chorenského. V byzantských pramenech se činí mezi kočovnými Bulhary a Slovany jasný rozdíl. Např. v Životě sv. Demetria Soluňského z 8. stol. je možno se dočíst, že bulharský vládce měl mezi svými lidmi muže zběhlé v jazycích řeckém, bulharském a slovanském. U letopisců osmého století se vždy důsledně rozlišují vojska slovanská a bulharská pod knížaty Tervelem, Krumem aj. I staroruský letopisec Nestor nepočítá Bulhary ke Slovanům, ale jmenuje je v jedné řadě s Kozary, Uhry a Avary. V Bulharsku ovšem nastala zcela jiná situace než v Uhrách, kde si Maďaři zachovali určitou etnickou osobitost, a značnou část nemadarského obyvatelstva absorbovali. V Bulharsku původní Bulhaři (už zmíněný název Protobulhaři se dnes užívá v odborné literatuře kvůli odlišení od současných Bulharů) ztratili postupně svou etnicitu a poslovanštili se. Částečně tomu napomohlo oficiální přijetí křesťanství z Byzance v šedesátých letech devátého století. Liturgickým jazykem církve se v Bulharsku stává staroslověnština. Ve vztahu k českým a slovenským dějinám je nutné připomenout, že v Bulharsku našla útočiště většina žáků sv. Metoděje.

Velký rozkvět slovanské kultury nadchází v Bulharsku zejména za vlády cara Symeona (893-927). Většina odborníků se dnes shoduje v názoru, že právě v bulharském prostředí vzniká nový typ slovanského písma - cyrilika, proti staršímu písmu hlaholike (glagolici).

Bulharsko se v raném středověku stává skutečnou velmocí na balkánském poloostrově a jako takové pochopitelně neuniklo nežádoucí pozornosti skrytých sil i rozhodujících duchovních i politických činitelů tehdejší doby. Již v devátém století nastávají velké rozpory o to, zda se Bulharsko přikloní k oblasti římské nebo byzantské. Navzdory skutečnosti, že k definitivnímu rozkolu mezi západní (katolickou) křesťanskou Církví a pravoslavím došlo až roku 1054, spory věroučné i politické existovaly již v dřívějších dobách. Zápas o Bulharsko v duchovním slova smyslu vyhrála tehdy Byzance. To ovšem mělo za následek i zvýšenou pozornost různých orientálních sekt, které byly tehdy hojně rozšířené v byzantské říši a přežívaly ještě z časů jednotného římského impéria, případně se transformovaly do různých podob. Jejich základem byl ovšem společný kořen. Proti křesťanské morálce akcentovaly orientální dualismus, charakteristický pro nauku starých Peršanů. Podstata tohoto dualismu byla ve zdůrazňování rovnocenného principu dobra a zla. V bulharském prostředí jsou tyto sektáři známi především pod označením "bogomilové".

Staletí duchovních dějin nejenom Bulharska, ale i vlastně téměř celého balkánského poloostrova jsou nerozlučně spjaty s bogomily a paterány. Jejich úloze, jakož i historickému vývoji v jiných oblastech balkánského světa se budu věnovat v další části.

II.část

V minulé části jsem podal stručný přehled vývoje dějin a politiky na balkánském poloostrově, zejména v jeho východní části až do masového rozšíření sekty bogomilů. Vzhledem k tomu, že prostřednictvím sekt se nejvýrazněji projevoval vliv rozhodujících špiček judaismu (i když v míře vždy více nebo méně skryté), je nutno věnovat jejich analýze zvláštní pozornost.

Jistě je přinejmenším nápadné, že proti katolicko-pravoslavnému křesťanství jako oficiální víře tehdejší Evropy se už od dob ariánství (4-6. stol.) podařilo vyvolat opravdu masové hnutí uvnitř těchto katolických a pravoslavných států, které mělo (podle mého názoru) v jistých obdobích dokonce reálnou naději na převrat dosavadního společenského uspořádání. Musím také upozornit na skutečnost mezinárodní provázanosti těchto heretických hnutí. Hovoří-li se v pramenech a v odborné literatuře o "pulikiánech", "bogomilech", "patarenech" (v oblasti malé Asie, u posledních dvou sektářských úchylek pak na Balkánském poloostrově), o "katharech", "albigenských" (v západní Evropě), musíme si uvědomit, že u všech těchto sekt lze najít společného jmenovatele. Podobně jako v "moderním" případě proslulé zednářské lóže P-2 v Itálii se také nejedná o nějakou izolovanou skupinu, ale o celý komplex lóží od Turecka až po Latinskou Ameriku!

V historické vědě a příbuzných oborech věnovali známí autoři carského Ruska (Osokin, Golubinskij, Levickij) a z Jihoslovanů Petranivič již v devatenáctém století největší pozornost právě sektě bogomilů. Hledali odpověď na otázku "odkud mají původ, kdo jejich nauku stvořil a co učili". A opět není náhodou, že v období tzv. světové socialistické soustavy věnovali tomuto hnutí (snad vedle západních byzantologů) velkou pozornost mnozí koryfeje tehdejší oficiální vědy. O hnutí těchto sekt psali marxističtí autoři s neskryvanými sympatiemi jako o ideologii "lidových mas", zaměřené proti vládnoucí feudalitě a zejména proti křesťanské církvi. Oceňovali zejména fakt, že např. "učení bogomilů mířilo proti samotným základům středověkého státu a středověké hierarchizující společnosti." Proto bylo hnutí bogomilů často srovnáváno (nikoli neprávem) s husitstvím.

Pokusím se nyní přiblížit učení zmíněných sekt - zejména bogomilů. Rozšíření jejich nauky v Bulharsku (od třetího do desátého století) bylo opravdu pečlivě připraveno, nic nebylo ponecháno náhodě. Bylo použito (spíše však zneužito) nacionalismu, který není vynálezem pouze posledních dvou století, ale má přes určitá specifika kořeny opravdu hluboko v dávné minulosti. Pochopitelně že i jeho zneužívání má stejně dávné kořeny.

Projevy nespokojenosti byly živeny za vlády syna již zmiňovaného Symeona, cara Petra (927-969) a za Petrova syna Borise II. (969-976). Bylo zdůrazňováno, že Petr podléhal vlivu své byzantské manželky (což má jistou historickou paralelu s uměle vyvolávanou nespokojeností proti "Rakušance" Marii Antoinettě v předvečer Francouzské revoluce. Nenápadně bylo kritizováno, že řečtina se stává v Bulharsku jazykem vyšších kruhů, a i na tomto pozadí se podařilo do Bulharska, kde křesťanství mělo ještě krátkou tradici několika desetiletí, propašovat dualistické učení paulikiánů.

Nauka paulikiánů pocházela z Malé Asie. Byl to vlastně starý gnosticismus, nebo spíše manicheismus, který bývá někdy považován za gnosi východní. Tento dualistický směr byl obnoven v 7. století od Konstantina Samosatenského. Přes pronásledování ze strany byzantských císařů se tento směr nepodařilo zcela potlačit. Po stránce národnostní byli paulikiáni oblíbeni zvláště mezi arménským obyvatelstvem. Je charakteristické, že k zmírnění pronásledování paulikiánů došlo v Byzanci za obrazoboreckých císařů syrského původu - Lva III. Isaurského (717-741) a zejména za jeho nástupce Konstantina V., Kopronyma (741-775). Konstantin Kopronymus ("kopronymus" bývá do češtiny překládáno jako "necuda") přivedl do Thrákie mnoho syrských a arménských paulikiánů, údajně pro ochranu hranic. Nejvíce paulikiánů bylo usazeno v okolí Plovdivu, který se na mnoho let stal jejich hlavním centrem na Západě (z byzantského hlediska, my tuto oblast považujeme spíše za východ Evropy). V Cařihradě (Konstantinopoli) jim císař Nikifor (Nikiforos) uděloval dokonce měšťanská práva. Z

Thrákie pak byli paulikiánští učitelé (moderně řečeno "agitátoři") vysláni dále na sever a na západ - do Makedonie a do Bulharska. V polovině desátého století již měli paulikiáni šest vlastních církví, které byly nazývány podle starověkých měst, zmiňovaných v listech Apoštola Pavla.

Dokud vládl veliký panovník car Symeon, paulikiáni v Bulharsku mnoho nepořídili. Situace se radikálně změnila za cara Petra - jak jsem se již zmínil.- Nauku paulikiánů bylo ovšem třeba upravit pro potřeby bulharského prostředí. Tuto úlohu splnil reformátor paulikiánské nauky pop Bogomil, zvaný též Jeremiáš (od něj pochází název sekty bogomilů). Bogomil nevystoupil ovšem s úmyslem "konstruktivním", tj. aby obnovil vládnoucí křesťanskou církev. Podstata jeho reformace byla v tom, že přejal staré dualistické názory (ve smyslu filosoficko-náboženském, kdy se uznávají dva rovnocenné principy Dobra a Zla), přizpůsobil je ovšem více oficiálnímu křesťanství pro snadnější šíření mezi lidem. Takto obnovený dualismus uvedl v náboženský systém, a utvrdil jej přísnou organizací celé náboženské společnosti.

Bogomilova nauka se tedy nedá označit jako originální náboženství, nově zavedené. Není však možné ji ani charakterizovat jako heresi, odštěpenou přímo od pravoslaví. Kořeny učení bogomilů jsou vlastně předkřesťanské.

Vedle Bogomila byl nejvýznamnější osobností celého hnutí Jan Curila. Nauka Bogomilova byla skrytými silami výhodně načasována (podobně jako husitství, lutherská a kalvínská reformace, bolševická revoluce aj.). Bulharský národ, který se v té době z historického hlediska vlastně nedávno zřekl pohanství, nebylo těžké získat pro novou bogomilskou věrouku, která podobně jako staroslovanská víra v bohy a běsy učila, že bohové jsou dvojí: dobří a zlí. Kromě toho si stoupenci Bogomila jako všichni sektáři v dějinách získávali vážnost přísnou mravní kázní (ať už skutečnou nebo předstíranou). V historických pramenech jsou zmínky o tom, že se nikdy např. hlasitě nesmáli a "od pústů bledí bývali". Tím si získávali jistý nádech posvátnosti, který zvláště v Orientě se od pradávných dob nemíjí účinkem.

Za krátký čas vytvořili bogomilové na bulharské půdě dvě církve (bulharskou a dragovičskou - snad u nynějšího Plovdivu). Jak již řečeno - základem jejich nauky byl boj dobra se zlem. Všechno pozemské (tj. stát, církev, bojary a dokonce i lidskou duši sídlící v těle) považovali za zlo - za dílo satana. Zcela zavrhovali církevní tradici. Honosili se tím, že málokdo mezi nimi "jest, aby Písmo z paměti neuměl". V tom byli podobni například Táboritům nebo Svědkům Jehovovým. Tvrdili, že tento svět Bůh nestvořil, protože země zanikne jako výtvar zla. Bogomilové neuznávali také svobodnou vůli. Satan (podle jejich nauky) od počátku vládl. O Mesiáši učili, že se vtělil pouze zdánlivě (v privideni) a také že na kříži zemřel pouze zdánlivě. Maria nebyla podle bogomilů matkou Kristovou, ale andělem. Bogomilové odsuzovali i veškeré církevní rituály. Pravoslavné biskupy a popy nazývali zmijemi, mnichy liškami. Sami sebe nazývali "solí země", "světlem světa", "polními liliemi", event. "svatými bez hříchu".

Je charakteristické, že odmítali i křest (odůvodňovali to tím, že i voda byla výtvořem ďábla). Do své sekty přijímali pouze dospělé - a to vkládáním Písma! V Bosně, kde měli plnou svobodu, stavěli bogomilové (patareni) zvláštní modlitebny - prosté domy bez věží a zvonů, bez obrazů, kazatelen a bez oltáře. Ten nahrazoval pouze stůl, pokrytý bílým plátnem s otevřeným Písmem. Bogomilové se kříži veřejně rouhali a o ikonách prohlašovali, že to jsou modly. Myslím, že informovaný čtenář z těchto skutečností vyčte dostatek dokladů o ovlivňování sekty bogomilů judaismem.

Bogomilové se dělili na "prosté" věřící a na "dokonalé". V čele krajiny stál bogomilecký biskup (v Bosně se nazýval "děd"). Pod ním byli apoštolové (čili strojníci), kteří se dělili na dva stupně - gosty a starce.

Mezi bulharskými odpůrci bogomilů nejvíce vynikl presbyter Kozma. Podle něho byli bogomilové "horší než modly hluché i slepé, horší nad běsy, židy a nevěřící, oni jsou vrazi Boží". Kozma vytýkal bogomilům také pokrytectví a pýchu. Píše o nich, že se chlubili postem, ale pozváni byvše "jedli a pili jako slonové".

O úloze bogomilů a o jejich negativní působení na Balkáně napsal Konstantin Josef Jireček (kterého Bulhaři dodnes pokládají za svého Palackého): "Zasmušilá tato věrouka opanovala myslí lidu slovanského na poloostrově a se střídavým štěstím držela se až do příchodu Turkův... V Bosně bogomilstvo nabylo vrchu za neustálých bojů s Uhry a s papežem; děsná je tamní historie. Znajíce podřívající účinky této věrouky, snadno si vysvětlíme úspěchy Osmanův za XIV. a XV. věku na poloostrově." (Srv. K. J. Jireček, Dějiny národa Bulharského, Praha 1876, str.149).

K přísnějšímu zakročení proti bogomilům, kteří v pravém slova smyslu rozvraceli celý dosavadní řád, došlo v posílené Byzanci, která v letech 971-1018 zcela zlikvidovala první bulharský stát a dobyla zpět svého historického území, ztraceného v 7. století. V Cařihradě byl roku 1111 upálen biskup Vasil z Plovdivu spolu s jeho "apoštoly". Centrum bogomilského sektářství se od té doby přesunulo na severozápad, na území pozdější Jugoslávie, kde v Bosně vznikla dokonce samostatná patarénská církev se všemi atributy oficiálního náboženství.

III. část

V předešlé části jsem popsal jednak stručně historický vývoj bulharského státu od 7. století do jeho anexe Byzancí v 11. stol. a zároveň jsem naznačil příčiny, proč starobulharský stát, který představoval svého času skutečnou balkánskou velmoc, vzbudil mimořádnou pozornost skrytých sil umocněnou navíc faktem, že křesťanství se zde nestačilo během několika desetiletí upevnit. Vysvětloval jsem také podstatu sektářského učení bogomilů, za nímž je možné zřetelně rozeznat protikřesťanský dualistický orientální kořen - byť jakkoliv maskovaný a upravený pro evropské potřeby středověku. Zmínil jsem se i o podstatě středověkých dualistických sekt, které se v podstatě lišily pouze názvem (bogomilové, pataréni, kathaři aj.), i když je vždy možné najít společného jmenovatele.

Nyní se pokusím stručně vylíčit vývoj zejména na území pozdější Jugoslávie se stálým zřetelem k naší problematice.

Zmíněné území (asi 256.000 km²) nebylo až do roku 1918 nikdy sjednoceno pod společnou vládou od doby antického římského starověku. V době tzv. stěhování národů (od 4. do 7. stol.) bylo postupně po germánské epizodě osídleno různými slovanskými kmeny. V severozápadní části oblasti vzniklo Chorvatsko.

Pojem "Chorvatsko" je pojem jednak geografický, jednak historický. V minulosti se oba pojmy nekryly. V oblasti Chorvatska (v zeměpisném smyslu) sídlili v raném středověku Chorvati i Srbové, dva slovanské kmeny - zvláště tehdy velmi úzce příbuzné. Podle názoru některých badatelů se snad jednalo o slavinizované Sarmaty, ale otázka není dodnes jasně rozhodnuta. Až do 9. století se oba kmeny v historických pramenech ani přesně nerozlišovaly - píše se v nich obecně o Slovanech.

Poloha Chorvatska na Balkáně, na pomezí střední a jižní Evropy, na důležité křižovatce obchodních cest, spojujících Východ a Západ, mu dávala dobré vyhlídky hospodářského rozvoje, ale také ho současně vystavovala pozornosti skrytých sil judaismu, které se snažily ovlivňovat jeho politiku. Tato pozornost měla logicky také za následek, že území Chorvatska bylo velice lákavé pro tehdejší velmoci po stránce politické, kulturní i duchovní. V období římské říše zde byly dvě provincie - na severu Pannonia (s těžištěm území v dnešním Maďarsku) a na jihu Dalmácie. Toto rozčlenění se udrželo ještě dlouho do středověku ve formě zvláštních chorvatských států. Zvláště silné římské (později italské) vlivy se zachovaly na dalmatském pobřeží, kam slovanské živly zasahovaly poměrně nejslaběji. Značná část území Chorvatska (mezi Drávou, Sávou a Unou) se v 8. století ocitla pod avarskou nadvládou. Po porážce Avarů Karlem Velikým (v devadesátých letech 8. století) se Chorvatsko dostalo pod přímý vliv katolické francké říše.

Máme k dispozici pochopitelně pouze nepřímé důkazy, ale dá se logicky předpokládat, že skryté síly všemožně podporovaly tehdejší chorvátský partikularismus - zejména po smrti Karla Velikého v roce 814. Zvláštní stát, který vzniká jako následek odboje proti Frankům, je v historických pramenech nazýván Pannonským (event. posávským) Chorvatskem, a v desátém století se stává součástí chorvátského státu.

Samostatně se vyvíjelo tehdy území, o němž dnes přináší sdělovací média tragické zprávy - tj. Bosna, která tehdy zaujímal území v povodí horní Bosny a Peganije (tj. oblast mezi řekami Neretvou a Cetou). Na území Dalmácie vznikl stát, zvaný Dalmatské Chorvátsko, jehož střediskem byl Nin. V Ninu mj. vzniklo rovněž první chorvatské biskupství. To se stalo také centrem sporů o slovanskou bohoslužbu v rámci katolické Církve. Je pozoruhodné, že Chorvátsko bylo jedinou významnou oblastí křesťanské Církve, kde se prakticky po celou dobu udržel vedle latinského také slovanský (hlaholský) obřad. Z nejznámějších chorvátských panovníků tohoto období je vhodné jmenovat alespoň Tomislava, který se roku 924 se souhlasem Byzance prohlásil králem. Samostatné období Chorvatska však trvalo pouze do roku 1102, kdy bylo trvale spojeno personální unií s Uhrami (do roku 1918). Konečně v roce 1120 se k této unii přidala i Bosna. Je jisté, že z hlediska skrytých sil nebylo takové posílení katolických Uher, které byly lénem papežství, právě žádoucí. Začaly proto používat stejných zbraní jako v případě Bulharska. Právě v této době pronikají - zejména na území Bosny - tzv. dualistické heretické směry, které zde dostávají název "pataréni".

O zvláštnostech nauky patarénů není třeba se příliš šířit, protože byla do značné míry totožná s naukou bogomilů. Pouze připomínám, že (zejména v některých oblastech) se zde její postavení s podporou skrytých sil natolik posílilo, že je možné hovořit v pravém smyslu slova o samostatné patarénské církvi. Její modlitebny se do značné míry dají přirovnat k pozdějším modlitebnám kalvínského směru reformace - tedy holé stěny bez všech ozdob, místo oltáře pouhý stůl s otevřeným Písmem a pod.

Poněkud jiný směr vývoje vykazuje jižní oblast pozdější Jugoslávie - Srbsko a Černá Hora. Černá Hora je ve středověkých pramenech známa pod označením "Zeta", Srbsko pak "Raška". Po dlouhých sporech zde ve vrcholném středověku převážil pravoslavný směr křesťanství. Na rozdíl od Chorvatska však vrchol srbských středověkých dějin představuje až 14. století - zejména období vlády cara Štěpána Dugana (1336-1356). Geograficky jeho oblast zaujímal rovněž značnou část Řecka. Vzhledem k našemu tématu nemá smysl zabývat se podrobněji dějinami celé této oblasti. Podstatný je vpád Turků do Evropy, který skryté síly podporovaly. Proti Byzanci bylo tehdy v Soluni vyvoláno povstání tzv. zelotů (horlivců - starozákonní název přímo evokuje, kdo za tímto

povstáním stál) v letech 1342-1349. Skryté síly ovlivnily tehdejší byzantskou politiku v tom smyslu, že proti povstalcům byly z Asie dokonce povoláni Turci. Je nasnadě, že Turci strašně zpustošili "spojenecké území", ale nepodařilo se je už dostat zpět do Asie. Brzy potom dochází k prvním konfliktům mezi Turky a pravoslavnými Srby (vítězství Turků na řece Marici roku 1371), kdy se pomalu připravuje tragický den všech Srbů, na den svatého Víta (Vidov dan) 15. června 1389. Nadchází staleté období turecké nadvlády nad Balkánem.

Jak jsem již naznačil v předchozích částech - vítězství Turků neobyčejně napomohlo i husitské hnutí v tehdejších Čechách, které vázalo značné síly křesťanské Evropy. Roku 1553 padla Byzanc, která se od té doby stává hlavním městem osmanské říše pod novým jménem Istanbul. Byl to stejný převrat, jako když se roku 1917 stalo z dosavadní pravoslavné Moskvy centrum atheistického bolševického státu, dirigovaného celkem nepokrytě silami judaismu.

Roku 1521 padl Bělehrad, značná část Uher se stává Budínským pašalíkem (1541) a z území dnešního Rumunska vznikly tři vasalské státy osmanské říše - Multánsko, Valašsko a Sedmihradsko. Je nutné opět připomenout skutečnost, že zejména členové heretických sekt - patarénů - nejhorlivěji přijímali islám. Svoji rozvratnou činností nemálo napomohly vítězství Turků, kteří v tehdejší době byli v pravém slova smyslu nástrojem skrytých sil v jejich boji proti křesťanské Evropě. Odtud vysvětlení skutečnosti, že současní muslimové v Bosně nejsou z největší části potomky tureckých dobyvatelů, ale potomci heretických patarénů. Osobně bych v tom spatřoval také "trojského koně" současné politiky, která usiluje založit po staletích opět islámský státní útvar na evropské půdě s eventuální možností šíření islámu mezi dalším slovanským obyvatelstvem. Tato zbraň je ovšem dvojsečná, jak jsem naznačil v závěrečné části kapitoly o islámu.

Rovněž vnitřní struktura osmanské říše ve vztahu k podmaněnému obyvatelstvu až nápadně připomíná politiku vládnoucích komunistických stran v zemích reálného socialismu. Pouze muslimové představovali plnoprávné obyvatelstvo, ostatní byla tzv. reja, bezprávná masa. I vůči ní byla dělána diferencovaná politika. Turci, jako učenliví žáci skrytých sil, podněcovali etnické rozpory (samozřejmě v tehdejší měřítku), zdánlivě preferovali "řecké" obchodníky a výběřčí daní (tzv. fenarioty), mezi nimiž bylo velice mnoho osob židovského původu, které se vydávaly za Řeky. Ani zdánlivě naprosto nová politika korumpování nejvyšších špiček pravoslavné církevní hierarchie není prvovynálezem komunistického režimu dvacátého století. Osmanští Turci jí s úspěchem praktikovali již v období, které je předmětem této kapitoly.

IV. část

V předchozí části jsme se zabývali vývojem Balkánského poloostrova v oblasti pozdější Jugoslávie až do turecké okupace. V kalkulaci skrytých sil byl osud národů a států na Balkáně předem určen. Osmanští Turci, podporovaní všemožně skrytými silami, především kapitálem, předáváním důležitých informací a podobně, měli totiž v každém ohledu převahu nade všemi ostatními národy Balkánského poloostrova. Byzantská říše byla vysílená, Bulharsko uměle oslabeno rozbroji, oblasti osídlené Srby byly rozdrobeny po smrti cara Štěpána Dušana 1356, Bosna byla připravena pro okupaci vítězstvím patarénů (jak jsem se už zmínil v předminulé části), Rumunsko jako stát neexistovalo (Sedmihradsko náleželo k Uhrám) a Multánsko s Valašskem byly spíše drobné (jak by se dnes řeklo - nárazníkové) státy. Objasnit historický vývoj poloostrova by si ovšem vyžádalo důkladnou a rozsáhlou studii. Pro nás nyní postačí konstatování skutečnosti,

že na konci 15. století se Turci zmocnili značné části Balkánského poloostrova (roku 1459 tzv. rašského despotátu v Srbsku, roku 1463 Bosny, roku 1482 Hercegoviny a roku 1499 Zety - Černé Hory).

V roce 1526 zvítězili Turci vojensky u Moháče a o patnáct let později ovládli Budín - hlavní město Uher. Uhry byly rozděleny v období následujících 150 let na tři části: Budínský pašalík pod vlastní tureckou správou, na Sedmihradsko, které bylo ve vasalském poměru k Osmanské říši, a konečně na Západní a Severní Uhry (tj. západní Maďarsko, Chorvatsko a dnešní Slovensko), které si udrželi Habsburkové.

V té době se přeneslo těžiště chorvatského národního života ze severní části dnešní Dalmácie do horní Slavonie. Habsburkům zůstala pouze západní část historického chorvatského státu (v listinách té doby nese označení "reliquiuae reliquiarum terrae", jak se často vyjadřovali chorvatští stavové té doby). Pouze malá část Chorvatska byla okupována Turky až do roku 1718. Jisté náznaky nasvědčují tomu, že část uherské (maďarské) šlechty vlivem infiltrace skrytých sil a plníc jejich příkazy; začala alergicky vystupovat proti Chorvatům - zejména na počátku 18. století. Souvisí to s podněcováním této šlechty proti habsburskému soustátí ve spojitosti s konflikty mezi středoevropskou habsburskou monarchií a francouzským absolutismem dvora Ludvíků. Například v ustanovení z roku 1708 bylo připuštěno, aby na společném zemském sněmu uhersko-chorvatském (Uhry s Chorvatskem byly v personální unii) zůstalo panovníkovi právo potvrzovat chorvatská práva, statuty a privilegia - ale pouze taková, která se - "nepříčí zemským zákonům uherským". (Srv. Karel Kadlec, Jugoslávie, Praha 1919, str. 26).

Jak jsem to již vyjádřil ve svých předchozích statích, velkolepý pokus skrytých sil pod vlivem judaismu na likvidaci středoevropské habsburské monarchie pomocí Osmanských Turků zcela nevyšel, dosáhly pouze jejího oslabení. Turci byli roku 1683 poraženi u Vidně, roku 1686 byla osvobozena Buda (Budín) a konečně roku 1600 byli Turci prakticky vytlačeni z celých Uher - až na Temešvár a některé menší oblasti. Velkými úspěchy v bojích proti Turkům se na počátku 18. století vyznamenal zejména Evžen Savojský (1663-1736). Dočasně byl dokonce osvobozen i Bělehrad, kterého se Turci opět zmocnili až roku 1739. Skryté síly proto musely hledat nové metody k ujařmění Chorvatů a Slovinců. Až do roku 1867 sázely výhradně na Uhry - proto se snažily posílit pravomoc uherské šlechty proti centrální vídeňské správě. Uhry měly být nadále onou druhou frontou, která napomůže odstranění nenáviděného katolického soustátí.

Ve jménu tohoto cíle byly Uhry všestranně posilovány na úkor ostatních národností - zejména jižních Slovanů (o Slovácích v tomto státním slova smyslu tehdy nelze hovořit, protože Horní Uhry byly integrální součástí Uher v úplně odlišném státoprávním uspořádání a postavení než Chorvatsko). Na společném sněmu roku 1790 byli různými zákulisními intrikami chorvatští stavové přinuceni vzdát se své dosavadní autonomie v záležitosti administrativy a financí, které jsou vždy základem suverenity státu. Velkým úspěchem této politiky byla skutečnost, že chorvatští stavové se vzdali svého práva, aby se ve společné sněmovně hlasy Chorvatů nepočítaly odděleně, ale napříště souhrnně jako hlasy obyčejných zástupců ostatních uherských komitétů. Brzy se ukázalo, jak z hlediska svých národních zájmů byli tehdejší představitelé chorvatského politického národa (stavy) neprozřetelní. Právě od osmdesátých let 18. století bylo v maďarské části uherské šlechty vyvoláváno silné národní, až šovinistické povědomí, které nebylo namířeno jazykově pouze proti němčině, ale i proti všem nemaďarským národům Uher. Cítíme zde závan "etnické očisty", dobře známé ze současného dění v Jugoslávii.

Nicméně úspěch skrytých sil u Chorvatů je možno považovat v této době pouze za dočasný a částečný. Není náhodou, že právě u nich se nejdéle uchovala latina jako administrativní řeč i několik let poté, co byla v ostatních Uhrách nahrazena maďarštinou.

Vraťme se k situaci balkánských národů křesťanského vyznání, které v 18. - 19. století zůstaly pod tureckou nadvládou. Není přehnané prohlásit, že balkánští Slované podobně jako Řekové a ostatní křesťanští národové Balkánského poloostrova (v naprosté většině pravoslavní) byli vydáni nejhoršímu útisku ze strany islámských okupantů. Pouze v jedné věci nepodléhali tito národové bezprostřední turecké správě - požívali církevní autonomie, která však byla přesnou kopií "náboženské svobody" v SSSR a zemích jeho bloku. Se zánikem Bulharska zanikl také trnovský (tarnovský) patriarchát. V bulharském Trnově byl již v roce 1402 dosazen metropolita (arcibiskup), který však byl opět podřízen konstantinopolskému patriarchovi. Také srbský patriarchát byl zlikvidován zároveň se srbským despotátem. Teprve roku 1557 byl pěčský patriarchát obnoven, ale na "nových principech". Stalo se tak prostřednictvím poturčeného Srba Mehmeda Sokoloviče ve prospěch jeho bratra Makarije. Takto obnovený patriarchát trval až do roku 1766. Značná část původního srbského obyvatelstva se během turecké okupace vystěhovala ze své vlasti na sever. To mělo do budoucna za následek částečné posunutí dosavadní etnické hranice. Srbové částečně zatlačili dosavadní chorvatské, slovinské a maďarské etnikum více na sever a sami vyklidili část území Turkům a Albáncům.

Také Chorváti se v té době dostali až do oblasti Prešpurku. V jižních Uhrách (Vojvodině) tak tvořili Srbové již v 16. století většinu obyvatelstva. Jiné postavení měli pochopitelně křesťanští Jihoslované v habsburské monarchii a jiné v osmanské říši. Ani pod tureckou nadvládou se však nikdy nesmířili se svým neutěšeným postavením. Již na konci 16. a zejména 17. století pozorujeme v historických pramenech výrazné snahy o svržení tureckého panství. Tyto akce proti Turkům však byly v tehdejších poměrech prakticky beznadějně. Turci nebyli pouhou krvelačnou hordou, ale s mimořádnou podporou skrytých sil disponovali i dobrou vojenskou, finanční a státní organizací. Proti plánu skrytých sil však do hry vstoupil nový činitel - zesílené Rusko. Pravoslavné Rusko skryté síly vždy hodnotily převážně negativně, i když se ho pochopitelně někdy snažily využít pro své plány proti katolickým mocnostem.

Již od nejstarších dob se snažily tyto síly využít rozporů mezi pravoslavním a katolicismem. Nejinak tomu bylo i v případě Balkánu. Například na konci 17. století se objevila u uherských Srbů výrazná postava Jiřího Brankoviče, který nabízel císaři Leopoldovi pomoc proti Turkům. Když vyšlo najevo, že Brankovič vyjednával rovněž s Moskvou, pozbyl ve Vídni důvěry. Nicméně po dlouhou dobu až do Krymské války (1853-1856) vystupovaly pravoslavné Rusko a katolické Rakousko jako přirození spojenci proti Turkům. V letech 1806-1812 dobylo Rusko území dnešního Moldavska. Hrozilo nebezpečí, že se dvě křesťanské velmoci - Rusko a Rakousko - zmocní celého Balkánského poloostrova. Carské Rusko si získalo mezi pravoslavnými velké sympatie zejména velkými vítězstvími na konci dvacátých let minulého století. Počátkem 19. století si Srbové vydobyli na Turcích navíc rozsáhlou autonomii. V téže době navíc ještě povstali Řekové, kteří dosáhli dokonce (alespoň v jižní části poloostrova) úplné nezávislosti - řeckého království. Prvním hlavním městem tohoto státu byl Nauplion.

Svědčí mnoho o tehdejší situaci, že přední básníci té doby, Angličan Lord G. G. Byron zahynul v Řecku roku 1824 jako dobrovolník proti výslovnému zákazu své vlády, ovládané už tehdy skrytými silami. Zejména Velká Británie jako nástroj skrytých sil si

po celé 19. století předsevzala jako hlavní cíl své balkánské politiky "integritu Turecka". Svým přímým zásahem zabránila zhroucení Turecka za Krymské války (1853-1856) i přes přesvědčivé vítězství Ruska nad Tureckem v letech 1877-1878. Ani těmito silám se však nepodařilo zabránit osvobození balkánských národů. Roku 1882 bylo prohlášeno dosavadní srbské knížectví za království, došlo také zároveň ke spojení Multánska a Valašska v království Rumunské.

Za tzv. I. balkánské války pak došlo prakticky k vytlačení Turků z celého Balkánu. To však již byla úplně jiná situace, kdy v Turecku převládaly síly tzv. Mladoturků, které byly pod silným vlivem zednářských sil a plnily směrnice svých chleboďárců. Dosavadní sultánský systém, který tolik prospíval po staletí zájmům skrytých sil, najednou "otupěl" a musel být nahrazen novým způsobem vlády. To se stalo ve dvacátých letech našeho století po reformách Atatürkových.

Politika skrytých sil se operativně změnila na preferenci nových států na Balkáně - ve smyslu podpory jihoslovanského nacionalismu pod srbským vedením. Že skrytým silám nešlo nikdy o skutečnou podporu srbského, řeckého nebo dalších národů na poloostrově, je zřejmé.

V. část

Popsal jsem již vývoj části Balkánského poloostrova v počátcích novověku. Zmínil jsem se o začátcích národních států v tomto regionu - Srbsku, Černé Hoře, o sjednocení Valašska a Multánska do nově vzniklého Rumunského státu (Principatele Unite ale Moldovei si Tarii Romnesti) a o Řecku. Současně jsem se snažil podat problematiku z hlediska tehdejší globální politiky, kdy zejména akce Velké Británie a její angažování v oblasti Balkánu vzrostly do rozměrů, do té doby nevídaných. Stačí připomenout osobní zaangażovanost významného torryovského politika židovského původu Benjamina Disraeliho, který se opravdu lvím podílem zasloužil o udržení zanikající osmanské říše.

Tehdejší politice Velké Británie, která byla poslušným nástrojem skrytých sil, se sice ještě podařilo zachránit "nemocného muže na Bosporu", nepodařilo se jí však už potlačit osvobozenecský boj balkánských národů z turecké nadvlády. Bylo jasné, že do budoucna bude třeba použít jiných metod. Na území všech osvobozených států oblasti vznikly monarchie - skryté síly se však už postaraly o to, aby to byly spíše monarchie "nového typu", tj. bez skutečné výkonné pravomoci. Do Rumunska, Řecka a Bulharska byli dosazeni panovníci cizího, převážně německého původu. Například v Bulharsku to byli Coburgové, v Rumunsku postranní větev Hohenzollernů.

A ještě o jednu pojistku se v 19. století postaraly skryté síly - tou byly vnitřní "reformy" nově osvobozených států. Například v Rumunsku byl v tomto směru významný rok 1864, kdy byl přijat zákon o pozemkové reformě. Zmíněný zákon znamenal "krok vpřed" v kapitalistickém vývoji Rumunska. Není divu, že tento zákon, za nímž stály převážně síly židovského kapitálu, vyvolal silný odpor ze strany tradičních feudálních bojarů. Tento zákon úmyslně zhoršoval postavení nejširších vrstev rumunských rolníků. Na rozdíl od např. dobového rakouského zákonodárství rumunský zákon úmyslně zachovával mnohé tradiční feudální vztahy - ovšem na novém základě. To, že rolníci byli připoutáni ke svým podílům, zákonitě vyhovovalo potřebě statkářů a nájemců ohledně udržení laciné pracovní síly. Zároveň se tak ovšem do budoucna vytvářela půda pro vyvolání sociálních nepokojů proti nepohodlným režimům - zcela v duchu záměrů, později formulovaných Basilejským sionistickým kongresem.

V jihoslovanských oblastech pod rakouskou (resp. rakousko-uherskou) správou použily skryté síly sice modifikovaných, nicméně stejně účinných metod. To se týkalo především srbského a chorvatského obyvatelstva v uherské části říše. Nesmíme zapomínat na skutečnost, že zejména v Uhrách se nejsilněji prosadily liberální síly a vliv Židovstva. Zatím co v Rakousku (tedy v předlitavské části monarchie) bylo např. za členství v zednářské lóži stanoveno vězení v době jednoho roku, v Uhrách tomu po roce 1867 nebylo.

Skryté síly zde mohly zejména prostřednictvím kalvinistické maďarské šlechty, případně přímo vlivem židovských obchodníků, plnit mnohé ze svých předem stanovených cílů. Soustavné hospodářské zanedbávání Chorvatska a Dalmácie (vedle přímého finančního vykořisťování Chorvatska) mělo za logický následek také nepříznivou sociální strukturu místního obyvatelstva. V Chorvatsku bylo např. na počátku 20. století asi 80% národa zaměstnáno v zemědělství. Průmyslu bylo relativně velice málo a města byla - např. ve srovnání s českým prostředím - málo vyvinuta. Nedostatečné rozvrstvení chorvatského obyvatelstva mělo přirozeně zpětný negativní vliv na rozvoj vlastní kultury.

Na rozdíl od českých zemí, kde již v 19. století prakticky nebyl masovější analfabetismus, vykazuje k roku 1900 celá Dalmácie až 80% analfabetů, Bosna a Hercegovina 75%, Chorvátsko-Slavonsko 53% a Srbsko asi 60%.

Chorvati měli poměrně silnou národní šlechtu, která se však pod silným programovaným tlakem do značné míry odnárodňovala, stavěla se k národním otázkám lhostejnou. Dnes bychom asi řekli, že se internacionalizovala". Od zavedení konstituce v podunajské monarchii roku 1860 vznikly na počátku v Chorvatsku tři politické strany: národní, unionistická (maďaroni) a strana radikálně státoprávní. Strana národní tvrdila, že je dědičkou tajných tzv. illyrských tradic. V jejím čele stáli katolický biskup (Strossmayer) podle něhož je pojmenováno náměstí v Praze-Holešovicích) a F. Rački. Strana usilovala o prosazení úplné parity mezi Uhrami a Chorvátskem. Zavedením dualismu roku 1867 byli na vedlejší kolej odsunuti jak národovci (narodnaci), tak i radikálové, a k politickému veslu se dostali unionisté-maďaroni.

Bylo jasné, že nespravedlivá národnostní politika přímo vháněla Chorvaty do náručí Srbům ke společnému boji. S tím bylo kalkulováno v budoucím plánovaném rozbití celé habsburské monarchie. B. Šulek již roku 1856 v článku "Srbi i Hrvati" (uveřejněném v Nevonu) označoval Chorvaty a Srby za jeden národ se dvěma jmény. Jistě to ne náhodou silně připomíná neblahou ideu čechoslovakismu. K podobnému stanovisku dospěl, či spíše byl vmanipulován, zmíněný spolupracovník biskupa Strossmayera F. Rački. Zastával ovšem ještě kompromis mezi principem ryze národním a historickým. S Chorvátskem měly být podle jeho názoru spojeny nejenom Rjeka, ale i Dalmácie.

Samostatný chorvátský stát - spojený personální unií s habsburskou monarchií - měl být pevnou hradbou ostatním jihoslovanským státům, které měly podle této ideje v sobě soustředit ostatní části jihoslovanských národů. Tyto jihoslovanské balkánské státy (Srbsko a Černá Hora, Bulharsko) pak měly společně s neslovanskými Rumuny a Řeky uzavřít zvláštní spolek. Spolupráci si F. Rački představoval následujícím způsobem: Jako mají Jihoslované habsburského soustátí podporovat své balkánské bratry, tak je na druhé straně třeba, aby balkánští Slované z nově osvobozených států pomáhali i ostatním Slovanům monarchie. Srbsko se mělo podle těchto záměrů stát hlavní baštou Jihoslovánů. F. Rački se prozatím nedomáhal politického spojení mezi

Slovinci a Chorváty, v tomto případě měla stačit vzájemná kulturní spolupráce a jednota všech Slovanů.

Zvláštní situace vznikla v Bosně-Hercegovině. Budínskou smlouvou bylo Rakousku-Uhersku přiznáno právo okupace těchto zemí (o celkové rozloze 54.000 km²), přičemž práva suverenity měla být zachována tureckému sultánovi. Okupace se neobešla bez krvavých konfliktů s místními muslimy. Nejvyšší správa Bosny a Hercegoviny byla svěřena ministru financí, který ji měl vykonávat jménem společného ministerstva dualistické říše. Definitivně byla upravena forma správy zmíněných zemí až v roce 1882. Společnému ministru financí byla podřízena zemská vláda v Serajevě, v jejímž čele stál velitel tamního rakousko-uherského armádního sboru. Zákonem ze dne 20.12. 1879 č.136 říšského zák. byly okupované země zahrnuty do společného celého svazku rakousko-uherského. V roce 1908 byla Bosna s Hercegovinou anektována a suverenita sultána byla zrušena. To samozřejmě vyvolalo prudký konflikt se Srbskem; protože však Srbsko ještě nebylo na válku připraveno, došlo na zásah skrytých sil k nucenému smíření. Pro srovnání - tehdejší Srbsko mělo rozlohu 48.000 proti 676.000 km² Rakouska-Uherska.

K velkým změnám došlo na Balkáně těsně před první světovou válkou v letech 1912-1913. Tehdy proběhly dvě tzv. balkánské války: V první z nich Srbsko, Řecko a Bulharsko porazily Turecko a připravily ho o téměř celé evropské území s výjimkou malého pruhu u Istantulu. Rakousko-Uhersko tehdy Srbsku zabránilo zabrat Albánii, která se konstitovala jako samostatný stát. Ve druhé balkánské válce došlo k rozpadu koalice balkánských států, které se spojily proti Bulharsku dokonce s dosavadním úhlavním nepřítelem - Tureckem. Z obou balkánských válek (1012 proti Turecku, 1013 proti Bulharsku) vyšlo nejvíce posíleno Srbsko. Na prahu I. světové války mělo již rozlohu 87.000 km² - po zabrání Makedonie. Připočteme-li k tomu fakt, že v Srbsku byl již roku 1903 odstraněn rod Obronovinců, který usiloval o přátelské vztahy s rakouskou monarchií, pochopíme, že se Srbsko mohlo stát rozbuškou, vedoucí k velké válce. Tato metoda byla proti rakouské monarchii již vyzkoušena v severní Itálii v letech 1848-1866 v konfliktu o Benátsko a Milánsko.

Otázkou bylo, jak se zachová Rumunsko, kde panovala postranní větev Hohenzollernů. Rumunsko se rovněž účastnilo balkánských válek a jeho postoj byl důležitý. 28. srpna 1913 podle juliánského pravoslavného kalendáře (tj.10. srpna podle našeho) byla v Bukurešti podepsána mírová smlouva, kterou bylo Bulharsko donuceno postoupit Rumunsku jižní Dobrudžu. Skryté síly zde nenechaly nic náhodě. Dlouhodobě infiltrovaly do Rumunska nacionalismus, usilující o odtržení oblastí Sedmihradsko, osídlených Rumuny. Sedmihradsko bylo po staletí součástí Uherska. Územně se posílilo rovněž Řecko.

V roce 1914 pak již skryté síly využily příhodné doby (z hlediska celosvětové i regionální politiky) k rozpoutání dosud nejkrvavějšího dramatu v lidských dějinách.

VI. část

V minulé části jsem v přehledu situace na balkánském poloostrově dospěl až do počátku první světové války. Zdůraznil jsem význam obou balkánských válek na jejím prahu (v letech 1912-1913), které významně posílily zejména Srbsko. Situace byla načasovaná k tomu, aby právě z "balkánského podnětu vypuklo zatím nejstrašnější válečné drama v dějinách lidstva, ať už jde o nasazení nejmodernější válečné techniky,

počet nasazených vojáků i zainteresovanost států prakticky všech kontinentů. Vyplnila se slova textu Basilejského kongresu:

"Každému pokusu o odpor předejdeme tím, že jakoukoli zemi, která se opováží nám se protiviti, zapleteme do války s jejími sousedy. Kdyby se měli všichni sousedé sjednotiti tak, aby se obrátili společně proti nám, rozpoutáme světovou válku." Sezení 7. (překlad podle Komrsky).

Jak známo, že jako bezprostřední podnět pro rozpoutání světové války (mimočodem, výrazu "světová válka" používali někteří představitelé sionismu nejméně od roku 1903, odhlédneme-li od předešlého citátu BK, jak to potvrzují "American Jewish News" z 19. 9. 1919) posloužil atentát na následníka rakouského trůnu arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este (1863-1914) a jeho manželku Žofii, rozenou hraběnkou Chotkovou. K atentátu došlo 28. června 1914 v Sarajevu. Den atentátu nebyl asi náhodný – tehdy si Srbové připomínali výročí národní tragedie, porážky od Turků na Kosovském poli (podle pravoslavného juliánského kalendáře vlastně 15. června). Z hlediska oficiální propagandy, trvající již téměř osmdesát let, nebylo nic snazšího než převést počátek hrozného konfliktu na jednoduchého jmenovatele: rakousko-jihoslovanský spor. Např. marxistická historiografie pohlížela na atentát jako na záminku; skutečnou příčinu viděla v konfliktu imperialistických mocností o přerozdělení světa. Všeobecně pokládala první světovou válku za imperialistickou. Abych použil slov marxistického klasika, světový konflikt byl charakterizován slovy: "Anexe území a podmanění cizích národů, zbídačení konkurujícího národa, loupení jeho bohatství, odvrácení pozornosti pracujících mas od vnitropolitických krizí v Rusku, Německu, Anglii a jiných zemích, rozštěpování a nacionalistické ohlupování dělníků a vyhlazování jejich avantgardy, aby bylo oslabeno revoluční hnutí proletariátu - takový je skutečný obsah, význam a smysl nynější války." (V. I. Lenin, Vybrané spisy, sv.1, Praha 1954, str. 681). V případě Srbska se většinou dělala jistá výjimka a byl zdůrazňován spravedlivý ráz války. U jiných balkánských národů pak byly připomínány jiné pokrokové tradice - např. oficiální stanovisko bulharských socialistů, tzv. tesňáků, kteří se stejně jako ruští bolševici postavili proti válce. Je to ovšem více než zkreslený a pokřivený pohled na balkánské události roku 1914, jako by první světová válka zastihla všechny balkánské národy (nebo přinejmenším Srby, Chorvaty a Slovince) v jednom šiku po stránce politické. Na první pohled se může sice zdát, že idea jihoslovanská se před rokem 1914 skutečně zevšeobecňovala. Můžeme zde ovšem pozorovat jasné známky cizí infiltrace, podněty zvenčí. Například o vztahu Chorvatů k tehdejším Srbům v Sarajevu svědčí nejlépe skutečnost, že ihned po atentátu na následníka trůnu zde došlo k demonstracím vůči Srbům, které vyústily v krvavé potyčky.

V této souvislosti bude nutné zastavit se chvíli u osoby následníka rakousko-uherského trůnu. Všeobecně prokázal výjimečné nadání i pevnou vůli a rozhodnost. Proti přání vídeňského dvora uzavřel tzv. morganatický (tj. nerovný) sňatek s Žofií hraběnkou Chotkovou, která teprve po sňatku byla povýšena císařem do vévodského stavu (von Hohenberg). Všechno nasvědčovalo tomu, že by po nastoupení trůnu byl František Ferdinand vážným protivníkem všem odpůrcům monarchie a zejména pak úsilí svobodných zednářů o neutralizaci Ruska a Rakousko-Uherska. V zahraniční politice usiloval následník trůnu o jakési obnovení Svaté aliance (tj. spolku Ruska, Rakouska a Pruska po napoleonských válkách) a často prohlašoval, že on by válku s Ruskem nikdy nedopustil, protože by vždy byla na prospěch "někomu" třetímu. František Ferdinand také usiloval o spravedlivější národnostní uspořádání podunajské monarchie s poskytnutím rozsáhlých práv zejména jihoslovanským národům. Usiloval také o eliminaci vlivu některých maďarských kruhů, což nebylo ani tak zaměřeno proti

maďarskému národu jako takovému, ale především proti zednářské infiltraci. Není divu, že celou svojí činností a postoji se následník trůnu stal doslova trnem v oku temným silám. "Mezinárodní revue tajných společností" ze dne 15.11. 1912 uvedla doslova toto: "Možná, že jednoho dne bude osvětlen a objasněn tento výrok vysokého švýcarského zednáře, týkající se následníka rakouského trůnu: "Je dobře; je to však škoda, že jest odsouzen k smrti. Zemře na stupních trůnu!" - Jde pak o náhodu, že všichni hlavní aktéři atentátu, v první řadě vrah G. Princip, dále Čabrinovic, Grabez a další byli členy srbské karbonářské společnosti "Narodna Obrana", jejímž vůdcem byl zednář, major Tankosic?

Zajímavý je protokolární zápis výslechu atentátníků, který byl tehdy stenograficky zaznamenán oficiálním přisedícím soudu Albertem Mussetem: Část tohoto protokolu přiznává (i když z jiného pramene), že rovněž E. Lannhof byl sám svobodný zednář.

Při výslechu Čabrinovice se ho právní zástupce JUDr. Premizic zeptal takto: "Jakého jsi náboženství? Věříš v Boha nebo jsi ateista?"

Obžalovaný: "Jsem ateista."

Premuzic: "Věříš, že není Bůh? Jsi zednář?"

Obžalovaný: "Proč se mne na to ptáte? Nemohu vám to říci." (svobodný zednář nesmí za žádných okolností přiznat svoji příslušnost k lóži).

Předseda soudu: "Neříct to, znamená jako přiznat se."

Premuzic: "Slyšel jsi, co se nejvíce vytýká Rakousku? Že totiž je katolickým státem"?

Obžalovaný. "Ano, slyšel jsem to."

Premuzic: "Říkalo se to ve vašem kroužku?"

Obžalovaný: "Ano, a také to, že jesuiti jsou zde všemocní."

Premuzic: "Věděl jsi, že arcivévoda František Ferdinand byl zbožný muž?"

Obžalovaný: "Ano."

Premuzic: "To byl důvod vaší zášti?"

Obžalovaný: "Ano."

Skryté síly jednak atentátem odstranily nepohodlného následníka trůnu, a jeho smrti navíc ještě využily jako záminky k rozpoutání válečného konfliktu. O útisku Jihoslovanů během světové války bylo již popsáno hodně papíru. Možná se přehnaná přísnost monarchie neobracela pouze proti Srbům, ale i proti Chorvatům a Slovincům, kterým následník trůnu vždycky přál. Nespokojenost zhoršovala skutečnost, že potraviny i vojenské dodávky všude v monarchii přecházely do rukou Židů a následkem toho se obecně rozšířila taková nepoctivost a spekulantství, že otrásla důvěrou i dosud loajálních částí armády celé monarchie. Množily se žaloby a docházelo i k soudnímu projednávání případů korupce a šmelinářství, ale židovští viníci nebyli nikdy potrestáni, protože rakouská justice byla v té době již z větší části v židovských rukou. Obdobné

poměry panovaly i ve spojeneckém Německu (srv. k tomu knihu H. Forda "Mezinárodní Žid I.", str. 27-28).

Samotný průběh vojenských operací na balkánském poloostrově je dostatečně podrobně popsán ve všech běžných historických příručkách. Proto pouze shrnuji: 28. července 1914 vyhlásilo Rakousko-Uhersko válku Srbsku po odmítnutí tvrdého ultimáta. Z balkánské otázky se stala rázem otázka světová v pravém smyslu slova. 29. července se do války zapojila i Černá Hora. Po počátečních neúspěších okupovala c. k. armáda ve druhé polovině roku 1915 obě země - Srbsko i Černou Horu. Na stranu centrálních mocností se přidalo rovněž Bulharsko zatím co Rumunsko a Řecko stály na straně tzv. Dohody. - Pro nás ovšem je zajímavá jiná otázka - totiž agitační činnost Jihoslovanského komitétu v USA, která se velice nápadně podobala agitaci T. G. Masaryka a jeho spolupracovníků. První národní kongres Jihoslovanů se konal v březnu 1915 v Chicagu, druhý 29. až 30. listopadu v Pittsburgu! (opět podobnost s čs. dějinami moderní doby až zarážející!).

Podobně intenzivní činnost probíhala v Jižní a Střední Americe. Souběžně s touto propagandistickou činností byly vytvářeny jihoslovanské dobrovolnické legie. Tzv. Srbský dobrovolnický sbor v Rusku dostal teprve po únorové revoluci 1917 označení "Dobrovolnický sbor Srbů, Chorvatů a Slovinců" a po tzv. VŘSR byl odeslán na soluňskou frontu.

Patnáctého srpna 1916 Rumunsko vyhlásilo válku centrálním mocnostem a jeho vojska vstoupila do Sedmihradska. Mackensonovou ofensivou však byla znovu vytlačena a Rumunsko naopak ztratilo Valašsko s hlavním městem Rumunská, Bukurešti. Po 22. březnu 1918 začala rumunská vláda vyjednávat s centrálními mocnostmi o mír, který byl skutečně uzavřen za nevýhodných podmínek pro Rumunsko.

V říjnu a listopadu 1918 Rakousko-uherská monarchie, jak známo, zanikla. Nestalo se tak ovšem přímou vojenskou porážkou (podíváme-li se na mapu, vidíme, že ještě na konci září 1918 stála rakouská vojska v jižním Srbsku v oblasti Makedonie), ale vnitřním rozkladem, živeným a iniciovaným skrytými silami.

Pro balkánské národy světová válka znamenala zároveň otevření nové kapitoly jejich dějin.

VII. část

Nastínili jsme si situaci na Balkáně v předvečer a během první světové války. Jako pro mnoho jiných částí světa, znamenal rok 1918 rovněž pro balkánský region významný předěl. Skrytým silám se zdařila likvidace nenáviděné rakousko-uherské monarchie. Došlo ke zásadním změnám hranic. Srbsko se spojilo s Černou Horou (dosavadní král Černé Hory, který kapituloval před Rakouskem, byl odstaven ne právě "čistým způsobem") a obsadilo rozsáhlá území bývalé podunajské monarchie, obývané Chorvaty a Slovinci. 1. prosince 1918 bylo v Bělehradě vyhlášeno zřízení Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. Oficiální název Jugoslávie byl zaveden až roku 1929. Representantem tohoto státu byli příslušníci srbské dynastie karadorděvičů. Tento nově vzniklý stát byl preferován mnohými mocnostmi Dohody - zejména Francií. Itálie naopak zaujímal v vůči nově vzniklému jihoslovanskému státu od počátku postavení nepřátelské. Důvodem byla skutečnost, že se Itálie cítila podvedena - nedostala území, které jí přislíbila Dohoda za zradu centrálních mocností a za účast na konfliktu s

Rakousko-Uherskem. Bylo to snad přání skrytých sil, které počítaly s brzkým nastolením fašismu v Itálii, a k tomu potřebovaly podněcovat italskou "národní hrdost".

Nově vzniklá Jugoslávie byla tedy stejným "miláčkem" Dohody jako Československo. Ne náhodou vytvořily Československo, Jugoslávie a Rumunsko tzv. Malou dohodu, při jejímž vzniku měl lví podíl svobodný zednář Eduard Beneš. Z hlediska hospodářského však byly poměry Československa a Jugoslávie značně rozdílné. Jednak obecně, jednak z pohledu vnitřního rozložení průmyslu v obou státech. Zatím co Češi, kteří představovali v ČSR vládnoucí národ (maskovaný tehdy názvem Čechoslováci)- obývali nejprůmyslovější oblast bývalé podunajské monarchie, situace v Jugoslávii byla opačná. Do popředí se dostali Srbové. Po stránce hospodářské však byly daleko vyspělejší oblasti Chorvatska, a zejména Slovinska. Navenek tehdy Srby reprezentovala hlavně radikální strana v čele s Nikolajem Pašičem (1846-1926). Navzdory oficiální propagandě byla hospodářská situace v novém jihoslovanském státě doslova katastrofální. Absolutní zhoršení životního standartu vedlo k nespokojenosti zejména v nově připojených chorvatských a slovinských krajích, ale i ve vlastním Srbsku. Tzv. Vidovdanská ústava (Vidov dan - Den sv. Víta) z června 1921 byla vlastně schválena v ovzduší teroru. Tato ústava prohlašovala Jugoslávii za konstituční monarchii s jednokomorovým parlamentem (skupštinou).

Situace se vyostřila zejména v roce 1928, kdy poslanci ve skupštině doslova po sobě stříleli z revolverů. Např. 20. 6. 1928 zastřelil černoohorský radikální poslanec Radič dva kolegy poslance. Za této situace došlo ke státnímu převratu. Král Alexander I. si 6. ledna 1929 přisvojil zákonodárnou a výkonnou moc. Třetího října téhož roku byla provedena správní reforma. Po osvědčeném vzoru z doby Francouzské revoluce na konci 18. století byly i v Jugoslávii setřeny historické hranice - celá země byla rozdělena do devíti banátů. Stát dostal zmíněný oficiální název Jugoslávie.

Rovněž Rumunsko neobyčejně rozšířilo po roce 1918 své dosavadní území o Sedmihradsko, ale i o Besarábii, která před válkou náležela carskému Rusku. Navzdory oficiálním dějinám z doby marxismu, které líčily poměry v Rumunsku jako snad nejzaostalejší v celé Evropě (srv. Dějiny novověku VI., Praha 1973, str.115) můžeme konstatovat, že v mnohém byl tamní život lepší než v současnosti. Stačí nahlédnout např. do turistických příruček oné doby - "Nejbohatší stát na Balkáně, petrolej, vzdělané vrstvy se znalostí francouzštiny...". Tím ovšem nechci poměry v tehdejším Rumunsku nijak idealizovat. Je nutné se zmínit o skutečnosti, že v politickém životě hrálo brzy poměrně významnou úlohu fašistické hnutí, založené A. C. Cuzou. Na rozdíl od Itálie a hlavně Německa však bylo v Rumunsku motivováno více křesťansky (v pravoslavné podobě). Je samozřejmé, že to nemohlo skrytým silám vyhovovat. Proto se již v roce 1929 od zmíněného hnutí odtrhly teroristické složky "Železná garda" - před tím Legie archanděla Michaela.

V meziválečném období však Rumunsko představovalo dalšího spolehlivého partnera skrytých sil proti nebezpečí restaurace podunajské monarchie. Již 14. srpna 1920 byla uzavřena smlouva mezi ČSR a Rumunskem, 7. června 1921 pak mezi Rumunskem a Jugoslávii. Kromě společného odporu proti Habsburkům spojovaly ČSR, Rumunsko a Jugoslávii také obavy z Maďarska. To bylo oficiálně podporováno Mussoliniho Itálií. Středoevropská a balkánská oblast ve dvacátých a třicátých letech byla poměrně dost přesně rozdělena z hlediska tehdejší mezinárodní politiky. Existovala zmíněná Malá dohoda, která stála pod vlivem francouzským. Maďarsko se opíralo o Itálii (čili opoziční zednářskou lóži, určenou dlouhodobě k likvidaci, jak jsme o tom už psali). Bulharsko naopak náleželo ke státům poraženým. V letech 1918-1943 byl carem Bulharů Boris

III. Podle modelu skrytých sil v Bulharsku došlo již v červnu 1923 k převratu fašistického typu. V dubnu 1925 ke komunistické teroristické akci - k atentátu v sofijské pravoslavné katedrále. Podle scénáře skrytých sil došlo potom k ostrým zákrokům proti komunistům, levicovým členům tzv. Zemědělského svazu a jiné oposice. Podle téhož scénáře vypuká i "světový ohlas" v hromadných sdělovacích prostředcích. Zahraniční nátlak zapříčinil pád dosavadního Cankova režimu. Již 4. ledna 1926 byla vytvořena nová vláda Andreje Ljapčeva. Ta poněkud uvolnila politický život v zemi a zahraničně se orientovala především na Velkou Británii.

Rovněž v Řecku - jako ve všech ostatních balkánských státech - se v meziválečném období udržela monarchie. Aby se však nestala příliš nebezpečnou svým zdůrazňováním pravoslavných, byzantských tradic, byla v zemi silně podporována liberální Vonizelosova strana se silným republikánských křídlem. Na mírové konferenci po první světové válce byla Řecku původně přiřčena značná tradiční historická území - mimo jiné i v Malé Asii, kolébce řecké filosofie. V říjnu 1920 zemřel král Alexander. Vystala otázka návratu bývalého krále Konstantina, který musel roku 1917 abdikovat, protože zastával proněmeckou a prorakouskou politiku. Spor byl vyřešen v listopadu 1920 volbami, v nichž proti přání skrytých sil Venizelosova liberální prodohodová strana prohrála - přes veškerou podporu svých chleboďárců. Vzdáleně to připomíná nedávné referendum v Dánsku, kde voliči také nehlasovali podle přání skrytých sil. Venizelos musel opustit zemi a král Konstantin I. znovu usedl na řecký trůn.

Situace se stala skrytým silám krajně nepříjemnou, protože král Konstantin vědomě poukazoval na kontinuitu Řecka a pravoslavné Byzance. Po likvidaci carského Ruska tak mohla vzniknout nová velmoc eurasijská - symbolické bylo i jméno posledního byzantského císaře, rovněž Konstantina, který padl roku 1453 při obraně svého města proti osmanským dobyvatelům. Od 23. března 1921 do září 1922 trval prudký konflikt mezi Řeckem a Tureckem, který skončil porážkou Řecka. Řekům se tedy nepodařilo učinit z Istanbulu obnovené hlavní město. Mladoturci v čele s Mustafa Kemal pašou (Atatürkem) ukázali tehdy světu názorně "řešení" národnostní otázky, které si v ničem nezadalo s nacistickým či stalinským. Řekové, kteří sídlili v Malé Asii tři až čtyři tisíce let, byli v několika měsících jako etnikum zlikvidováni. Za porážku byl řecký král pochopitelně obviněn, a svržen v září 1922 skupinou důstojníků v čele s plukovníkem N. Plastirasem. Podobného modelu bylo užito před deseti lety při britsko-argentinském sporu o Falklandské ostrovy, kdy byly v krátké době zlikvidovány nepohodlné jihoamerické režimy.

Prvního května 1924 bylo Řecko dokonce prohlášeno republikou, a v roce 1928 se do čela vládní koalice dostal opět Venizelos. Již r.1935 však zvítězili monarchisté (v plebiscitu!!) a do země se vrátil král, tentokrát Jiří II. V Albánii se v meziválečném období stal králem Achmed Zogu (1895-1961). Albánie byla okupována dne 7. dubna 1939 italskými vojsky a formou personální unie připojena k italskému království.

Jak vypadala situace v ostatních balkánských státech na prahu druhé světové války? - Devátého října 1934 se král Alexander Keradorděv stal obětí atentátu v Marseille. Na trůn nastoupil nezletilý král Petr II., za něhož vládl regent Pavel. Všechny známky nasvědčují tomu, že se skryté síly snažily uvolnit ruce Německu, aby proti němu nevznikl neprorazitelný blok ostatních států, a nedošlo tak snad k předčasnému zhroucení Hitlerova režimu v Německu bez vypuknutí plánované světové války! V tomto rozhodujícím období bylo důležité, že regent Pavel zastával jasně politiku sympatií s Německem. Z tohoto důvodu se ani Rumunsko ani Jugoslávie nepostavily na stranu

ČSR v době mnichovské krize. Mohly se ovšem po stránce právní odvolat na to, že Malá dohoda byla podepsána pouze proti maďarskému revisionismu!?

Když v září 1939 vypukla konečně druhá světová válka, zaujímaly všechny balkánské státy více méně neutrální postoj (tím se situace lišila od roku 1914), ideově a politicky se však většinou sblížovaly s berlínsko-římskou Osou. Tato situace ovšem také nebyla trvalá. O krvavém dramatu, které balkánské národy prodělaly během druhé světové války a po jejím skončení, se zmíním v další části.

VIII. část

V minulé části jsem se zmínil o vývoji balkánských národů v meziválečném období. Naznačil jsem skutečnosti z nichž plyne, že i tato oblast byla manipulována skrytými silami pro přípravu příští války. V plánech skrytých sil, řídicích mechanismy světové politiky bylo totiž ovládnutí značné části Evropy bolševismem a jejího zbytku zámořskou velmocí, USA. Sledujeme-li světové události v tomto světle, dojdeme k logickému závěru, že poválečné rozdělení světa a Evropy nebylo naplánováno až v Teheránu nebo na Jaltě!

Bylo proto zákonité, že se krvavému dramatu nemohl vyhnout ani Balkánský poloostrov. S výjimkou Albánie, která byla 7.dubna 1939 připojena k Itálii formou personální unie, se však z počátku zdálo, že situace bude diametrálně odlišná od první světové války. V září 1939 se ani jeden z balkánských států oficiálně neúčastnil válečného konfliktu.

Šlo však o známé ticho před bouří. Třetí říše začala posilovat své posice v jihovýchodní Evropě zejména v roce 1940. Když se Říši nepodařilo vojensky obsadit Britské ostrovy (o podezřelých okolnostech této důležité válečné epizody jsem se již zmínil), začal se projevat silný německý zájem na vytlačení britského vlivu v této oblasti. Nahlédneme-li do tehdejších říšskoněmeckých, příp. protektorátních novin, nacházíme tam mimořádně mnoho materiálů s tzv. balkánskou tematikou. Jiná už je pak situace vzhledem k odsuzování tehdejší politiky bolševického Sovětského svazu. Vládnoucí kruhy tehdejšího nacistického Německa podezíravě sledovaly posilování SSSR v Pobaltí - s výjimkou ovšem nejvyšších německých zednářských špiček, které přesně plnily instrukce svých lóžových nadřízených.

"Poctivé nacistické" - smím-li se tak vyjádřit - vedoucí kruhy v Německu byly znepokojeny situací na jihovýchodní hranici Sovětského svazu. Připojením Bessarábie a severní Bukoviny se totiž sovětské hranice (a tím i Rudá armáda) přiblížily nebezpečně blízko k rumunským petrolejovým polím, které byly pro německou armádu nesmírně důležité.

Stejně hanebně, jako k předmnichovskému Československu, zachovala se i politika Velké Británie a Francie k otázkám balkánských národů, zejména Rumunska. Britsko-francouzské záruky z dubna 1939 byly rovněž zcela bezcenné již v okamžiku jejich prohlášení. Bylo jasné, že Anglie a Francie neochrání Rumunsko před územními požadavky SSSR, Maďarska a Bulharska. Rumunská vláda byla proto více méně přímo dotlačena k žádosti o ochranu mocnostem Osy, tj. Německa a jeho spojenců. Ty ovšem svoji ochranu národních rumunských zájmů pochopitelně nijak nepřeháněly. V srpnu 1940 bylo tzv. druhou vídeňskou arbitráží přiřčeno severní Sedmihradsko horthyovskému Maďarsku, které ovšem ani tím plně neuspokojila, protože Maďarsko usilovalo o plnou restituci svých dřívějších hranic Uher k roku 1918. V září 1940

muselo Rumunsko navíc postoupit Bulharsku jižní Dobrudžu, a tato změna, protože s ní souhlasil i Sovětský svaz, zůstala v platnosti i po roce 1945. - Rumunský král Carol se proto stal doma velice nepopulárním a musel se vzdát trůnu ve prospěch svého syna Michala. Další příčinou oficiální nepřijatelnosti krále Carola pro nacistické Německo byl osobní život rumunského krále, který měl milenkou židovského původu - své vlastní jméno Wolfín si porumunštila na Lupescu. Skutečné moci se ve státě ujal fašistický generál Ion Antonescu (1882-1946). Metoda skrytých sil byla tady stejná jako všude jinde. Odpůrci bolševismu a židovské kapitálové světovlády se měli takto soustředit kolem více nebo méně vždy pochybných fašistických vůdců a spolu s nimi měli být pak v budoucnu zlikvidováni, což se také skoro úplně stalo.

Po vojenské porážce Francie byl vliv Třetí říše na Balkáně jednoznačný. Koncem listopadu 1940 se k berlínskému režimu připojilo Slovensko, Maďarsko a Rumunsko, tedy převážná většina historických Uher, a prvního března 1941 také Bulharsko. To si slibovalo od tohoto spojení případné navrácení přístupu k Egejskému moři, které ztratilo po první světové válce. Protokol o připojení se k Ose podepsala 25. března 1941 i Jugoslávie.

Skryté síly si ovšem rozhodně nepřály tak výrazné posílení Německa mírovou cestou. Dobře věděly o chystaném konfliktu se SSSR a nebyly si jisty, zda by Rudá armáda zastavila Němce a jejich spojence na plánované Stalinově linii. Bylo zapotřebí Německo za každou cenu zbrzdit při jeho plánovaném tažení proti Sovětskému svazu. - Je celkem známo, že původně měl útok Třetí říše proti SSSR začít již v dubnu nebo květnu. - Ke zpomalení německého tlaku se nejlépe hodila situace v Jugoslávii. Podařilo se vyvolat velkou nespokojenost obyvatelstva se zmíněnou smlouvou. Již za dva dni po jejím podpisu byl v Bělehradě zinscenován vojenský převrat, který sesadil proněmeckého prince-regenta Pavla. Nová vláda Dušana Simoviče zahájila okamžitě jednání se Stalinem, a 5. dubna 1941 podepsala smlouvu o přátelství a neútočení. Plány skrytých sil se tedy podařily - i když jako obvykle za cenu nesmírného utrpení balkánských, zejména slovanských národů tehdejší Jugoslávie. Z hlediska místních židovských obcí tato akce skrytých sil znamenala také tragédii. Krvavé výstřelky zde byly asi horší než kdekoliv jinde. Šlo ovšem o souvěrce, kteří měli být obětováni "zájmům vyšších cílů".

Jugoslávská karta tedy skrytým silám vyšla jen částečně - "naštěstí" byla po ruce ještě karta řecká. Od října 1940 trval totiž konflikt mezi Itálií a Řeckem. Italské armádě se ani za půl roku nepodařilo Řecko porazit - Pro srovnání: tehdejší Itálie měla 45 milionů obyvatel proti 7 milionům Řeků. Řecká armáda dokonce osvobodila jižní Albánii. Nesmíme ovšem zapomínat při tom na intenzivní podporu Řecka Velkou Británií jako prodloužené ruky skrytých sil. Situace se zde radikálně změnila teprve přímou účastí německého Wehrmachtu. Soluň padla již 9. dubna. Britský expediční sbor musel vyvinout opravdu nadlidskou námahu, aby se vyhnul obklíčení a úplné likvidaci. Dne 27. dubna byly obsazeny Atény. Německé letectvo znemožnilo Angličanům použít větších přístavů a proto museli své jednotky nalodovat přímo na nechráněném pobřeží, což byl z vojenského hlediska obdivuhodný výkon, i když větší část těžké výzbroje padla do rukou Němcům. Kréta padla 2. června 1941. - Jak vidíme z chronologie německého tažení, byl postup v Řecku přece jen pomalejší než v Jugoslávii. Britové a Řekové byli poraženi, hlavní cíl skrytých sil byl však přesto dosažen - německý útok proti SSSR začal až 22.6. 1941!

Po německém tažení došlo ke změně hranic v balkánské oblasti. Slovinsko si rozdělily Itálie a Německo, Chorvatsko získalo samostatnost, Maďarsku připadla Bačka a Bulharsku většina Makedonie a řecké Thrákie. Německo si ponechalo Srbsko pod svoji

vojenskou správou. Mezi veřejností je dostatečně znám odboj jugoslávských partyzánů v čele s J. B. Titem (1892-1980). Je mi vzdána myšlenka jakýmkoli způsobem popírat nezištnost a obětavost naprosté většiny těchto partyzánů i jejich statečný boj. Je však nutné odbourávat falešné mýty. Mnohé studie nezávislých autorů potvrzují fakt, že z vojenského hlediska nebyly akce partyzánů natolik významné, jak se dosud jednoznačně tvrdilo. Jejich akce ovšem byly skrytými silami naplánovány do překvapivých detailů. Je bohužel nesporné, že přispěly výrazně ke ztrátám na civilním obyvatelstvu. V letech 1941-1945 ztratily národy Jugoslávie přibližně 1,7 milionu lidí. Navíc akce partyzánů měly přispět k chystanému "posunu do leva", což pozdější vývoj potvrdil. - Když Stalin ve spolupráci s Rooseveltem (vysokostupňovým zednářem) znemožnil v roce 1943 plán na invazi Balkánu, bylo tím o komunistické budoucnosti Balkánu rozhodnuto definitivně!

Dne 20. srpna 1944 zahájila Rudá armáda ofenzívu od Karpat k ústí řeky Dněstru. 23. srpna téhož roku dochází v Rumunsku ke státnímu převratu. Král Michal nechal zatknout Iona Antonesca, a 25. srpna vyhlásilo Rumunsko válku Německu. Před tím bylo ve válce se SSSR a byla mu "darována" Oděsa. Rumuni bojovali po boku Němců také u Stalingradu.

Pozoruhodná byla situace v Bulharsku. V jistém smyslu byl tento stát nejslabším článkem Osy. Bulharsko jako jediný spojenec Německa v Evropě nepřipustilo deportaci Židů a v konfliktu mezi Německem a Sovětským svazem v letech 1941-1944 zachovávalo neutralitu. To ovšem sovětským bolševikům nevadilo, aby naopak sami vyhlásili Bulharsku válku 5. září 1944 a prostřednictvím podvratné činnosti docílili v Bulharsku státního převratu již 9. září 1944, kdy byla nastolena vláda tzv. vlastenecké fronty. Ve spolupráci s Titem překročila 30. září 1944 Rudá armáda rovněž jugoslávskou hranici. Tamější partyzáni ovšem měli větší podíl na osvobozeneckých bojích, než asi v kterékoli jiné evropské zemi. Bělehrad Němci ztratili 20. října. Boje v Jugoslávii ovšem trvaly ještě dlouhou dobu - poslední výstřely války zde padly dokonce ještě týden po německé kapitulaci - Začátkem října 1944 se britská vojska vylodila také v Řecku. Místní odbojové jednotky Elas, zcela infiltrované komunisty, byly dočasně podřízeny britskému generálovi R. Scobiemu. Brzy došlo mezi komunisty a Brity ke střetnutím a počátkům řecké občanské války. - Rovněž Albánie se osvobodila vlastními silami - 29.11. 1944. Prakticky celá oblast balkánského poloostrova se dostala v květnu 1945 pod přímý vliv komunistů a stala se figurkou skrytých sil. Za všechna nezměrná utrpení války měly být balkánské národy "odměněny" komunistickým rájem.

Vzhledem k naší problematice nemůžeme opominout likvidaci značné části židovských komunit, zejména v Jugoslávii, Řecku a Rumunsku, podobně jako tomu bylo v Polsku. Němci, Chorvati a jiní, kteří se jejich vyhlazování dopouštěli, byli ovšem pouze výkonnými nástroji skutečných viníků, kteří jako vždy zůstali v pozadí.

IX. část

Podle oficiálních statistik byl k roku 1940 v této části Evropy přibližně jeden milion Židů (Jugoslávie 68.000, Řecko 75.000, Rumunsko 892.000, Bulharsko 50.000). Ze známějších událostí připomínám jednání, která vedl N. Himmler v roce 1944 se zástupci USA o výměnu přibližně jednoho milionu Židů za nákladní automobily, které tehdy Německo nutně potřebovalo pro frontu i pro evakuaci obyvatel bombardovaných německých měst. Německá žádost byla tehdy odmítnuta. Podezřelý a dodnes neobjasněným zůstává osud švédského diplomata R. Walenberga, který se ve svém diplomatickém postu v Budapešti silně angažoval.

Již v průběhu druhé světové války bylo jednoznačně stanoveno, že se balkánská oblast stane sférou bolševického vlivu. Jedinou výjimkou v balkánské oblasti bylo v tomto plánu Řecko - Turecko ponechávám vědomě stranou, protože tam šlo o jiné souvislosti. Platí zde v plném rozsahu základní these, kterou jsem již uvedl. Kdyby totiž byla celá Evropa vydána bolševismu sovětského typu, hrozilo by nebezpečí, že se proti němu spojí všechny opoziční síly. Usměrnování těchto sil by pro skryté síly mohlo být velmi obtížné, možná že i nevládatelné. Proto bylo z jejich hlediska mnohem výhodnější vytvořit "železnou oponu", tj. uměle rozdělit Evropu na tzv. komunistický a svobodný demokratický blok. Odpůrci bolševismu se nutně museli uchýlit pod americká "ochranná křídla". To se týkalo všeobecně jako oposice v obětovaných zemích východní a střední Evropy, tak i zemí tzv. třetího světa, komunistickým blokem přímo neokupovaných.

Po celá čtyři poválečná desetiletí americká politika posilovala liché naděje v těchto zemích, někdy přímo vyzývala k ozbrojenému odporu, převážně v padesátých letech - viz. např. tehdejší relace Svobodné Evropy a Hlasu Ameriky. V rozhodující chvíli je však nechala americká politika, dirigovaná temnými silami, vždy na pospas komunistické moci. Klasickým příkladem je zde povstání dělníků v Plzni na počátku června 1953, dále 17. červen 1953 v NDR, říjen a listopad v Maďarsku, polské nepokoje téhož roku v Poznani a podobně.

Balkánské státy byly v poválečném období jakousi miniaturou naznačené celoevropské politiky. V Řecku měli komunisté zpočátku silné posice. Nicméně vzhledem k přítomnosti britských vojsk se zde situace vyvinula zcela jinak než v ostatních balkánských státech. Zmíněnou přítomností se dal "kontrarevoluční zvrát ostatně velmi dobře vysvětlit před světovou veřejností levicově i tzv. pravicově orientovanou. V Řecku proběhl roku 1946 plebiscit, po kterém byla v zemi opět nastolena monarchie (král Jiří II. 1947-1964, po něm král Pavel). V letech 1946-1949 byla v Řecku prakticky občanská válka, během níž a po ní mnoho řeckých levicových emigrantů, ovlivněných intensivní propagandou komunistů, našlo asyl v Československu. Řečtí emigranti byli u nás využíváni k dosídlení některých oblastí pohraničí, které byly po odsunu německého etnika téměř liduprázdné.

Ještě v jednom směru nám může Řecko posloužit jako "model". Totiž v nahrazení dosavadního britského vlivu vlivem americkým. Známa Trumanova doktrína z 12. března 1947, která se spolu s Churchillovým projevem ve Fultonu z 5.3. 1946 pokládá za počátek tzv. studené války, se týkala převážně Turecka a Řecka. Řecko se stává členem NATO. V letech 1967-1974 existovala v Řecku pravicová diktatura, nazývaná diktaturou plukovníků. Monarchie byla odstraněna. V jistém smyslu můžeme na tento fakt nahlížet jako na pokus o diskreditaci pravicových diktatur jako takových. Není zde však jistý rozpor mezi tím, co jsem uvedl v článku o monarchiích? Že totiž je třeba v Evropě zachovat určitou část monarchií, aby si lidé zcela neodvykli myšlenky na příchod židovského krále? Domnívám se, v případě Balkánu lze nalézt uspokojující odpověď. Na Balkáně, a zejména v Řecku se totiž jednalo o monarchie pravoslavného typu, kde přes veškerý "západní nátěr stále hrozí recidiva obnovy skutečné monarchie křesťanského druhu s nepříjemným protižidovským zaměřením. V tomto smyslu nemohla být v žádném případě balkánská situace tedy srovnávána s poměry ve Skandinávii, kde šlo o "monarchie" protestantské, u nichž takové "nebezpečí" nehrozí, jak jsem se již zmínil v kapitole o Skandinávii.

Další vývoj v Řecku se až neuvěřitelně podobná např. portugalské situaci. V roce 1974 využily skryté síly vnitřních potíží řeckého pravicového režimu, způsobených mimo jiné

konfliktem s Tureckem o Kypr. Zatímco druhá polovina sedmdesátých let byla charakterizována silným posunem "doleva" (tehdy se nezasvěcenému pozorovateli mohlo zdát, že se jak balkánské Řecko, tak na druhé straně Evropy Portugalsko stanou vzdor svému členství v NATO novými sovětskými satelity), nynější situace je (opět zdánlivě) v pravém protikladu. Současné Řecko a Portugalsko jsou nejsilnější opory tzv. Maastrichtských dohod, jak to potvrdilo i nedávné referendum. Prostřednictvím integrace do Evropy má být nivelizována pravoslavná a patriotická podstata řeckého národa i dalších národů, které se mají "rozplynout", alespoň z hlediska své duchovní podstaty, v novém kosmopolitismu nové Evropy, která ovšem v takovém případě již nebude Evropou tradiční, křesťanskou!

Poněkud jiný vývoj prošly balkánské země pod bolševickým vlivem. Zejména Bulharsko se stalo až do nejnovější doby nejpevnějším článkem sovětského impéria. Na rozdíl od jiných států sovětského bloku zde ani "oficiální disidentství" nemělo prakticky žádnou oporu mezi obyvatelstvem. Jistě že k tomu přispívalo zneužívání tradičního rusofilství a silné slovanské povědomí Bulharů. V jistém smyslu však byla vnitřní situace v Bulharsku volnější než např. v ČSSR. Mám na mysli právě širokou státní podporu např. v oblasti historického bádání a archeologických výzkumů, kterou osobně vedla dcera Todora Živkova (jejíž smrt zůstává stále záhadou).

Trvale ovšem nešlo představit sovětský blok jako monolit. Nedal by se totiž potom vysvětlit jeho náhlý pád, když se až do poloviny osmdesátých let neustále hovořilo o "změně sil ve prospěch socialismu". První průlom představovala Jugoslávie. Zde se podařilo zabránit návratu krále a totálně podržít všechny její národy komunistické diktatuře. V mnohém si koncentrační tábory titovské Jugoslávie opravdu nezádaly s tábory sovětskými, což se vědomě zamlčuje. Nebylo by ovšem správné situaci zjednodušovat. Díky přílivu západního kapitálu po oficiální roztržce se SSSR v roce 1948 byla situace v Jugoslávii - alespoň na první pohled jiná než v ostatních zemích sovětského bloku. Zejména v šedesátých letech představovala Jugoslávie svým způsobem "vzor" pro některé naivnější představitele "socialismu s lidskou tváří". Bylo nutně představit fungující vzor státu, který navzdory komunistické ideologii respektuje lidská práva. To však vůbec nic nemění na vnitřní podstatě režimu. O tom, že bylo "cosi shnilého" ve státě jugoslávském, svědčí nejlépe události, které budu v závěru krátce komentovat.

Se stejnou naivitou vzhlíželi mnozí představitelé reformního komunismu nejen k Jugoslávii, ale i k Rumunsku. Zde byla 30.12. 1947 odstraněna monarchie jako ve vůbec posledním ze států komunistického bloku. Po P. Grozovi, kterého můžeme považovat za jistou obdobu K. Gottwalda, byl poslední čtvrtstoletí (1965-1989) symbolem rumunského komunismu i státu jako takového Nicolae Ceausescu (1918-1989). O jeho revoluční minulosti vyšlo již mnohé najevo. Za královského režimu byl obyčejným kriminálním zločincem. Jednou ukradl kufr, kde místo očekávaných peněz a zlata byly komunistické letáky. Byl odhalen tehdejší policií, a tímto způsobem "zaangažován" do dělnického a komunistického hnutí, i když nevyklučuje, že mohl být vytipován a celá akce že byla někým zaranžována. V mnohém byl tento nejvyšší rumunský představitel skrytým silám aspoň do určité doby jistě sympatický. Rumunsko jako jediný stát východního bloku například nepřerušilo v roce 1967 oficiální diplomatické styky s Izraelem, protože pro skryté síly byla i přes zdánlivou roztržku nutná jistá forma oficiální komunikace s komunistickým blokem.

Zdá se, že se v jistém směru Ceausescu opravdu vymkl totální kontrole. O tom svědčí jeho úporná obrana v prosinci 1989. Jsem pochopitelně vzdálen toho, abych

"balkánského Draculu" jakýmkoli způsobem vychvaloval. Je prostě neobhajovatelný. Jeho konec se však výrazně vymyká trapnému konci vlády ostatních bezvýznamných figur zemí vých. bloku a nese jisté rysy konce A. Hitlera. Ať už tak nebo onak, v každém případě jeho konec je dalším dokladem "vděčnosti" skrytých sil vůči svým služebníkům. To by si měli dobře zapamatovat všichni, kdo na tuto cestu vykročili!

Druhým balkánským státem, který se vymkl přímé sovětské kontrole, byla Albánie. Tento stát (29.000 km²) s největší porodností v Evropě (z 1 milionu obyv. v roce 1939 na 3. mil. v současnosti) šel rovněž specifickou cestou. Albánie byla osvobozena 29. listopadu 1944, 11. ledna 1946 byla vyhlášena Albánská lidová republika. Representantem komunismu byl Enver Hodža. Od sovětského bloku se Albánie čím dál více vzdalovala zejména po XX. sjezdu KSSS (únor 1956), který je známý kritikou stalinského období. Zpočátku Albánie intenzivně spolupracovala s Čínou, později se dostávala do izolace. Albánie měla to smutné prvenství, že se jako první stát na světě prohlásila v roce 1967 za atheistický. Za udělení křtu byl nařízen trest smrti! O tom, že rozpočet státu musel být financován z jiných než oficiálních zdrojů, svědčí mj. enormní počet vysílacích hodin Radia Tirana, podporující (obecně řečeno) maoismus na Západě snad ve všech jazycích světa. Ke zvratu v duchu "nového" vývoje dochází v Albánii až ve zcela nedávné době.

Krvavou stránkou tohoto vývoje je současný válečný konflikt v bývalé Jugoslávii. Již 25.6. vyhlásily Slovinsko a Chorvatsko nezávislost. Je zajímavé, že oficiální americká a britská politika byli zpočátku více než zdrženlivé v otázce uznání nově vzniklých republik. Tím se zdánlivě diametrálně lišila od oficiální politiky především Německa. Ukazuje to ovšem zřetelně na skutečnost, jak silné posice měla americká tajná služba v Titově Jugoslávii, která byla socialistickým státem a bez členství v NATO. Situace se radikálně změnila po vyhlášení nezávislosti Bosny a Hercegoviny (29.2. 1992). V jistém smyslu můžeme hovořit o mystickém "prokletí" Sarajeva, kde se atentát z roku 1914 stal bezprostřední příčinou první světové války. Wilsonovo dědictví teprve nyní sklízí své trpké plody. V německém tisku se docela otevřeně v souvislosti se Sarajevem hovoří o konci míru v Evropě. Ukázala se rovněž (po kolikáté už?) naivita těch, kteří tvrdili, že v souvislosti s perestrojkou skončila v Evropě definitivně éra koncentračních táborů a zřudných násilností. V bývalé Jugoslávii staví koncentráky pro odpůrce všechny bojující strany. Jsme bohužel odkázáni pouze na oficiální údaje nepřátel Srbska, v čemž zvláště vyniká česká televize! Podle těchto údajů bylo v květnu t. r. 60 tisíc Chorvatů v srbských táborech a v červenci údajně již 95 tisíc. Taková čísla z krvavé tragedie v Jugoslávii nemá cenu zde uvádět. Čtenář se je může dozvědět (byť i ve velmi jednostranné podobě) v našich sdělovacích médiích.

Připomínám zde pouze některé podivné skutečnosti: Například 28. června 1992 ve výročí zmíněného atentátu přistál v Sarajevě naprosto nečekaně francouzský prezident F. Mitterrand. Co tam konkrétně řešil, a hlavně co vyřešil, nebylo nikdy oznámeno. Třetího července však bylo sarajevské letiště postaveno pod přímou kontrolou USA. Ten samý den byly překvapivě hlášeny z Bělehradu demonstrace proti vládě S. Miloševiče. Třicátého července 1992 vydal starosta obklíčeného bosenského města Goradze zoufalou výzvu o nouzovou pomoc. Pátého srpna nápadně vzrostla v západoevropských a amerických sdělovacích prostředcích iniciativa ohledně možného vojenského zásahu.

Shrnutí o balkánské problematice můžeme zakončit podobnými slovy jako v případě Skandinávie. Co přinese budoucnost, je zatím otevřenou otázkou. V každém případě však přeji národům bývalé Jugoslávie realizaci nejzákladnějšího lidského práva, na něž se skryté síly tak často odvolávají, to je práva na život.

Maďarsko a Uherský stát

Petr Mutinský

I. část

Po přehledu událostí na balkánském poloostrově se nyní pokusím vylíčit vliv skrytých sil z hlediska naší problematiky v severní části Balkánu, která v minulosti představovala důležitý subregion Evropy, zejména střední. Jde o oblast bývalých Uher v historických hranicích do roku 1918 o přibližné rozloze 326.000 km². Hlavní důraz pochopitelně položím na vlivy skrytých sil v prostředí etnicky maďarském. V češtině i slovenštině je totiž přesně vymezena ustálená terminologie, která výstižně odděluje mnohonárodní Uhry v historickém smyslu, kde byla až do minulého století úřední řečí latina, od současného Maďarska.

Klasickou prací české historické literatury se v tomto směru stala kniha profesora brněnské university dr. J. Macůrka "Dějiny Maďarů a uherského státu", Praha 1934. Touto přesnější terminologií se odlišujeme od ostatních evropských jazyků - srovnejme např. něm. Unagarn, angl., Francouzská, ruská terminologie - ale rovněž sama maďarština, která označení Magyarország používá pro historické mnohonárodní Uhry stejně, jako pro dnešní Maďarsko.

Území Uher - zejména oblast nynějšího Maďarska - byla osídlena již dávno v pravěku. Travnaté nížiny (puszty) se ideálně hodily zejména kočovným kmenům. Archeologie nám může podat nezvratný důkaz o osídlení této oblasti, těžko však může podat uspokojivou odpověď ohledně přesného etnického zařazení. Pokus o odpověď na tuto otázku asi nepřekročí rámec hypotéz. Přesnou výpověď máme pouze z doby historické, kdy pracujeme s písemnými prameny.

Z nich se dozvídáme, že krátce před počátkem křesťanského letopočtu sídlili ve značné části nynějšího Slovenska a zejména Maďarska různé keltské kmeny. Keltové, jak známo, pronikli odtud hluboko na Balkán a dokonce i do Malé Asie. Vtiskli značné části tehdejší Evropy - od Gallie a Británie až po Malou Asii - svůj kulturní ráz a jistou charakteristickou jednotu. V oblasti pozdějších Uher však Keltové zaujímali "pohraniční" území proti jiným starověkým národům. Velká pohroma postihla Kelty v této oblasti zejména jejich konfliktem s východním sousedem, Dáky, kteří sídlili v dnešním Rumunsku, tedy v oblasti ohraničené Tisou, Dunajem, Karpatami a Prutem, a podnikali nájezdy až k Dněstru a oblastem při Černém moři. Podle antických zpráv byli Dákové lidem bojovným a divokým. Odívali se v široké spodky a kabáty až po kolena i dlouhé pláště. Jako zbraně užívali palice, křivé šavle a luky. Drak na žerdi byl jejich bojovným symbolem. - Nejslavnějším dáckým králem prvního století před křesťanskou érou byl Boerebista (Burvista). Tento panovník nejprve uspořádal vnitřní poměry dácké říše zavedením jistého druhu ceasaropapismu. Učinil totiž sám sebe nejenom absolutním panovníkem, ale také duchovní hlavou svého národa. Do boje byl schopen postavit kolem dvě stě tisíc dobře vycvičených bojovníků.

Konflikt s Kelty vypukl asi roku 48 před Kristem. Dákové se vydali na výboj západním směrem. Jako Boerebistův odpůrce je v antických pramenech jmenován bójský král Kritasir, jehož vrchní vláda se vztahovala i na keltské kmeny na území pozdějších Uher. K rozhodné bitvě došlo patrně u řeky Ráby. Keltové byli rozhodně poraženi a jejich dosavadní podunajské země (tj. západní Maďarsko a část Rakouska) byly hrozně popleněny tak, že se dlouhou dobu nazývaly v antických pramenech "bójská poušť"

(deserta Boiorum). Rozhodného vítězství se však králi Beorebistovi nepodařilo využít k založení velkého středoevropského impéria, protože byl zavražděn svými vlastními poddanými (dá se těžko prokázat, zda za atentátem stála římská moc) a jeho veliký stát se brzy potom rozpadl.

Oblast Dáků tak zůstala omezena na území dnešního Rumunska. Za císaře Tiberia (98-117) se Dacie stala římskou provincií. Římané v té době v Dacii ukořistili ohromné bohatství. Zejména bohaté doly na drahé kovy v Sedmihradsku poskytly císaři Trainovi finance k jeho velkolepým stavbám po celé říši i k dalším vojenským výbojům.

Z této doby již máme zprávy o účasti židovských finančníků a obchodníků, pro něž byla obrovská římská říše se svou tolerancí vůči všem národnostem neobyčejně výhodná.

Vraťme se k situaci v oblasti vlastního Maďarska. V době Beorebistova vpádu zde sídlil severně od řeky Drávy keltský kmen Skordisků; na pravém břehu Podunají byli usazeni jejich pokrevenci Pannonové (odtud latinský název provincie římského impéria-Pannonia), území mezi Dunajem a Sedmihradskem však bylo záhy osídleno kočovnými Jazygy, kteří měli až dlouho do středověku tu nejhorší pověst. Z porážky, zasazené jim Beorebistou, se Keltové již nevzpamatovali. Většina keltských oblastí byla v celé Evropě podmaněna Římany, část Germány (včetně českomoravského a slovenského prostoru). .

Jak jsem již uvedl, oblast dnešního Maďarska byla ovládnuta Římany, kteří zde vytvořili provincii Rannonia. Římský limes (hranice) se ustálil na Dunaji, v některých obdobích však Římané podnikali výboje daleko na sever. Například za císaře Marca Aurelia (161-180) pronikli Římané až do okolí dnešního Trenčína (latinsky Laugaritio). Během několika staletí proběhl jak v Dacii, tak i v Pannonii asimilační proces různých etnik. Zatímco Rumunsko si však až do našich časů zachovalo románský jazykový ráz (rumunština patří mezi románské jazyky), ve vlastním Maďarsku se situace později vyvinula jinak. Nicméně někteří maďarští nacionalističtí autoři zveličují maximálně význam římské kultury a římských kolonistů v Pannonii, od nichž prý Maďaři v 9. století bezprostředně převzali kulturu. - Toto tvrzení je ovšem vědecky těžko obhajitelné - podobně jako jiné opačné extrémy.

Z hlediska naší tematiky se musíme zmínit o tom, že právě z římského období správy Pannonie máme spolehlivě doloženou přítomnost Židů v této oblasti. Při archeologickém výzkumu starých římských osad se našly náhrobky s hebrejskými nápisy, mimo jiné i na místě dnešního hlavního města Maďarska Budapešti (nedaleko Aquincum) a také v Ostrihomi blízko československo-maďarských hranic. Již v této době působili Židé i na slovenském území. Nemáme však podobných archeologických a epigrafických údajů jako z vlastního Maďarska.

Pro postavení Židů v pannonské oblasti platí totéž, co pro římské impérium jako celek (s některými specifiky, zejména geografickou polohou v blízkosti barbarského - rozuměj neřímského - světa). Židé jsou v římském období doloženi na samých hranicích římské říše i v jiných oblastech. Například z počátku 3. století se zachovaly v dnešním německém Trevíru (lat. Augusta Treverum) hliněné figurky, karikující patrně židovské typy. Je zajímavé, že již v římských dobách není jméno vždy bezpečným dokladem příslušnosti k židovskému národu. Tak např. náhrobním nápisem v Římě je doložen jako Žid muž jménem Sigismundus, původem z Germánie.

Podobně jako v jiných oblastech římského impéria i v Pannonii (Dacie byla pro Římany ztracena již roku 273) se situace pro Židy zhoršila zrovnoprávněním křesťanství roku

313 a jeho pozdějším prohlášení za státní náboženství. Podle nových zákonů nesměli mít Židé trvale křesťanské otroky. Pohanští otroci se občas nechávali křtít i z toho důvodu, aby je jejich židovští páni museli propustit. Je jisté, že z toho židovským majitelům vznikla poměrně značná ekonomická újma, protože na jejich latifundích, zvláště na Sicílii, ale i v Pannonii a jinde, pracovali právě otroci jako levná pracovní síla. Zákonná opatření, přijímaná s nástupem křesťanství, postupně omezovala obchod s otroky, který byl v této době a ještě dlouho do středověku převážně v rukou židovských obchodníků a finančníků. Nelze se tedy divit, že židovské obce přestaly mít zájem na udržení římské říše, s níž byl ze strany části Židů uzavřen modus vivendi, když se naděje na vítězství v otevřeném boji ukázaly jako nereálné. Židé vítali nově přichozí Germány, kteří vyznávali křesťanství ariánského směru. Např. v době ostrogótské vlády v Itálii (zejména v Ravenně) se tito ariáni chovali k Židům mírně - nedovolili jim ovšem stavět synagogy. Rovněž ariánští langobardi, kteří po určitou dobu ovládali i dnešní Maďarsko, poskytovali Židům širokou volnost.

K zániku římského panství nad Pannonii dochází v souvislosti se stěhováním národů. To bylo způsobeno vpádem Hunů do Evropy kolem roku 375. Hunové vyvrátili gótskou říši na dnešní Ukrajině a zapříčinili rozsáhlé stěhování germánských národů a kmenů do oblasti římského impéria. Kočovným Hunům se zalíbila zejména rovinatá krajina dnešního Maďarska, kde bylo i po jistou dobu centrum vlastní hunské říše. Odtud se v písemných pramenech objevuje označení "Hungaria", které se zachovalo v západních evropských jazycích dodnes pro označení Maďarska.

Hunská říše neměla ovšem dlouhé trvání. Rozpadla se brzy po smrti svého nejslavnějšího panovníka Attily (+453). Jeho hrob dosud marně hledají archeologové i dobrodruzi na různých místech Maďarska, Rumunska i jinde.- Pannonie se stala dočasným sídlem různých germánských kmenů: na východě Gepisů, na západě Maďarska Langobardů a jiných. Od šedesátých let šestého století se oblast Maďarska stává centrem jiné říše kočovníků, pověstných Avarů. Langobardi byli vytlačeni do Itálie, kde po dvě stě let ovládali zejména její severní část. V nepřímé souvislosti s Avary přicházejí do Pannonie také slovanské kmeny (na Slovensko ještě dříve), které strádaly pod avarským útlakem. Jejich nadvláda nad Slovany trvala více než dvě století - na rozdíl od Čech, Moravy a větší části Slovenska, kde Slovany osvobodil král Sámó Veliký ve dvacátých letech 7. století. Objevily se rovněž nepodložené hypotézy, že tento původem Frank byl možná Syřan nebo Žid.

V devadesátých letech 8. století byla avarská říše definitivně vyvrácena vojsky Karla Velikého. Značná část dnešního Maďarska se stala integrální součástí franské říše. Ostrihom (lat. Strigonium) byla například franská pohraniční pevnost.

V souvislosti s rozpadem franské říše na tři části, přichází po různých peripetiích k osvobození Slovanů v Pannonii (Kocel, syn Pribinův, byl zpočátku v lenní závislosti na východofranské říši), Pannonie se stává částí říše Svatoplukovy.

Konec devátého století je poznamenán vpádem maďarských kočovníků, kteří se stávají zakladateli středověkého uherského státu.

II. část

V minulé části jsem objasnil rozdíl v české odborné terminologii mezi pojmem "Uhry" v historickém smyslu a "Maďarskem". Zároveň jsem poukázal na skutečnost, že ve většině evropských jazyků tyto oba pojmy splývají. Po stránce chronologické jsme pak v

našem líčení dospěli do okamžiku, kdy na území nynějšího Maďarska, resp. Uher v širším slova smyslu, pronikli předkové nynějších Maďarů.

V dosavadních dějinách teritoria znamenal příchod kočovných ugrofinských kmenů beze sporu důležitý přelom, který se kvalitativně lišil od Hunů, Avarů a jiných. Mám tím na mysli trvalé ovlivnění vývoje v této oblasti. Maďarské etnikum tvoří dnes jistou zvláštnost ve střední Evropě. Maďarský národ nepatří mezi indoevropská ani semitská etnika, a jeho jazyk náleží do skupiny tzv. ugrofinských, k níž bývají řazeny např. finština, estonština a jazyky četných drobných národů ne území Ruské federace. Pravlast Maďarů se s největší pravděpodobností rozkládala na východě středního Uralu. V polovině 9. století kočovali Maďaři mezi Volhou a Dněprem. Byzantská diplomacie jich již tehdy využívala proti Bulharům. Podle dostupných písemných zpráv byzantské i západoevropské provenience byli tehdejší Maďaři divocí kočovníci, přirovnávání nebo přímo ztotožňování s Huny. Nikoli náhodou bylo území státního útvaru, který později Maďaři založili, označováno názvem "Hungaria", které přešlo do většiny západoevropských jazyků. Napomohla tomu i skutečnost, že území Uher bylo bezesporu v 5. století střediskem Hunů. Za své hunské "předky" se Maďaři nestyděli ani v pozdějších dobách. Přímé ztotožnění dnešního maďarského národa s Huny, jak to hlásali a dodnes alespoň částečně prosazují mnozí maďarští autoři, zejména romanopisci 19. století, však v žádném případě nemá vědecký podklad - náleží do oblasti pouhých přání zainteresovaných autorů. (Připomeňme si zde alespoň G. Gardonyie, který bývá přirovnáván k našemu A Jiráskovi).

Vraťme se však nyní ke zprávám o povaze Maďarů v 9. a 10. století. Podle zpráv již sám pohled na ně budil hrůzu a zděšení. Maďarští bojovníci měli oholené hlavy až na tři proudy vlasů, které splývaly s oholených lebek. Živili se lovem, chovem dobytka, rybářstvím a příležitostnými loupežemi. Teprve později se naučili od Germánů, ale především od Slovanů, zemědělství. Svědčí o tom výmluvně i přejatá odborná zemědělská terminologie v současné maďarštině.

Podíváme se krátce na tehdejší politickou situaci, v níž se odvíjí prehistorie Maďarů ve střední Evropě. Roku 888 umírá poslední panovník, který dočasně sjednotil bývalou říši Karla Velikého - Karel II. Tlustý. V Německu vládl tehdy král Arnulf a vedl vleklou válku s velkomoravským panovníkem Svatoplukem (+894). A právě v této době si Arnulf povolal proti Svatoplukovi na pomoc Maďary. V letošním roce od této události uplynulo právě 1.100 let, což nám dává příležitost k jisté historické paralele se současností.

Maďaři, pověstní jako výborní a rychlí jezdci, vpadli roku 892 od východu do Velkomoravské říše. První útok Maďarů se ještě Svatoplukovi podařilo odrazit. Dokud žil slavný velkomoravský panovník, říše se útokům úspěšně bránila. Povoláním Maďarů si ovšem Arnulf tak říkajíc upletl strašlivý bič i na německé a další západoevropské národy. Po Svatoplukově smrti vpadali Maďaři téměř každoročně - nyní již ovšem na svůj vrub - do Velkomoravské říše. Roku 896 trvale ovládli Pannonii, tj. přibližně oblast dnešního Maďarska.

Roku 1896 Maďaři velkolepě slavili tisící výročí příchodu do uherské nížiny. V souvislosti s naším tématem je možné vyslovit více než důvodné podezření, že skryté síly tehdejší doby, v jejichž řadách byly špičky židovského obchodního a finančního světa, se přičinily významně o povolání Maďarů do střední Evropy. Navzdory své zkušenosti a informovanosti však tyto síly dobře neodhadly pozdější vývoj, kdy se Uhry po sto letech stávají pevnou oporou papežské politiky a katolicismu na rozhraní střední, východní a jihovýchodní Evropy.

Zůstaňme však ještě v období 9. a 10. století. Přibližně v letech 906-907 vyvrátili Maďaři Velkomoravskou říši. Nezvaní hosté plenili po celé desáté století prakticky celou střední i západní Evropu. Prvním známým vůdcem Maďarů byl Almus. Jeho syn Arpád se stal praotcem panovnického rodu, který vládl v Uhrách až do roku 1301. Po Arpádovi se stal nejmocnějším panovníkem (nebo spíše snad kmenovým náčelníkem) jeho syn Zoltán (asi 907-947). Na ovládnutí Německa však síly Maďarů nestačily. Roku 933 utrpěli těžkou porážku od Jindřicha I. Ptáčníka u Merseburgu a po dalším debaklu u Augsburgu na řece Lechu roku 955 se zdálo, že maďarské etnikum brzy postihne osud tolika jiných kočovných kmenů - že po nich zůstane pouze nelichotivá zmínka v historických kronikách!

Před tímto osudem zachránili Maďary někteří prozřetelní členové jejich národa ve spolupráci s misionáři křesťanské víry jiných národů (mimo jiných i sv. Vojtěcha). V tomto smyslu bývá některými historiky nedoceňována úloha pátého panovníka z rodu Arpádovců, Gejzy (972-997). Byl to muž mírumilovný, který bystře viděl do budoucnosti. Začal do země povolávat cizí kupce a řemeslníky, kteří se v zemi pod jeho ochranou usazovali. Osobní příklad dal tím, že jako první opustil otevřené polní ležení: sídlil na pevných hradech - Ostřihomi, Stoličním Bělehradě a Vesprymu (Veszprem). Gejzovu ideu dokončil jeho syn sv. Štěpán (997-1038), kterého podle tradice pokřtil sv. Vojtěch. Roku 995 se Štěpán zasnoubil s Giselou, dcerou bavorského vévody Jindřicha. Tehdy přišlo do země mnoho Němců i příslušníků jiných křesťanských národů, zejména Čechů. Je jisté, že tento směr vývoje nemohl vyhovovat jednak místním maďarským velmožům, kteří byli spjati se starými pohanskými kmenovými tradicemi (původně se Maďaři dělili na sedm kmenů, z nichž pouze jediný se vlastně nazýval "Maďaři"), ale především skrytým silám, které si takto rozhodně nepředstavovaly vývoj tehdejší politiky, tj. posilování křesťanství.

Je proto téměř zákonitě, že nastoupení katolického panovníka Štěpána na trůn bylo signálem ke všeobecné vzpouře. Štěpán zvítězil proti všem předpokladům roku 998 ačkoli měl mnohem méně přívrženců a spojenců. Svého vítězství Štěpán využil k prosazení křesťanství. Zejména jedním nařízením si znepřátelil maďarské náčelníky a židovské obchodníky. Prikázal totiž, aby byli okamžitě propuštěni na svobodu všichni křesťanští zajatci z cizích národů.

Prozíravý Štěpán se postaral o to, aby vítězství křesťanství bylo opravdu trvalé. Povolal do země veliké množství kněží z ostatních katolických zemí. Kromě toho se snažil, aby Uhry dostaly samostatnou církevní správu. K papeži Silvestrovi II. (999-1003) vypravil za tímto účelem slavnostní poselství a papež prosbě ochotně vyhověl. V Ostřihomi bylo založeno arcibiskupství a deset biskupství tam, "kde se králi ráčiti bude". Papež poslal navíc Štěpánovi zlatou korunu a udělil mu titul "apoštolský král uherský". Štěpán se dal slavně korunovat v Ostřihomi a užil svého práva, nosit jako jediný světský panovník před sebou dvojitý kříž, tzv. patriarší - odtud celouherský znak s arpádskými břevny, trojvrším, patriarším křížem a svatoštěpánskou korunou.

Král Štěpán se rovněž postaral o administrativu uherské země, která se osvědčila na dlouhá staletí. Aby se zabezpečil proti novým vzpourám kmenových náčelníků, (chaganů) rozdělil Uhry na komitáty (župy). V každé župě byl vystavěn královský hrad jako sídlo župy, a župan byl podřízen přímo králi a nejvyššímu dvorskému úřadu. Tím byl úřad tzv. dvorského župana (lat. comes palatinus, mad. nadorsipán). Úřední řeč Uher se stala až do poloviny minulého století latina, což překlenulo národnostní rozpory mezi četnými národy uherského státu. Můžeme zde říci, že Uhry představovaly

v tomto směru jistou obdobu "svaté říše římské" v malém provedení - i když ovšem s četnými výhradami, které nelze přehlížet.

Uhry se staly lénem papežů navzdory snahám některých císařů; zejména Jindřicha III. (1039-1056) změnit tento stav ve prospěch Říše. Opatření sv. Štěpána se ukázala jako neobyčejně prozíravá a trvalá, a Uhry se staly výspou latinského křesťanství i přes silné byzantské vlivy politické, jazykové i liturgické (v Uhrách bylo mnoho klášterů byzantského ritu) a přes doznívající relikty pohanství, které byly v Uhrách pochopitelně silnější než jinde.

Těchto zbytků pohanství se snažily využít zejména židovští obchodníci s otroky. Jak výslovně dosvědčuje např. Kosmas prodávání lidí do otroctví z Čech jmenovitě do Uher bylo téměř výhradně v jejich rukou. Peněžní moc pak dobývala Židům přízně i při mnohých župních úřadech v Uhrách. Je zajímavé, že když v době první křížové výpravy (1096-1099) dorazily k uherské hranici tři samostatné skupiny křížáků z německých krajů, kteří před tím aktivně vystupovali v protizidovských pogromech v Porýní, Uhři je do země nepustili. Zmíněné násilnosti proti Židům v Porýní hodnotí britský historik A Duggan takto: "Bylo všeobecně známo, že ve válce na život a na smrt mezi křesťany a muslimy straní Židé muslimům, což snad vysvětluje, ale neomlouvá tento masakr. (Srv. A. Duggan, Křížácké výpravy, Praha 1973, str. 27).

Uhry a Polsko tvořily ve středověku často tranzitní státy, eventuelně přímo útočiště mnohým Židům, kteří uprchli z jiných evropských zemí. O tom svědčí pozdější tradice židovské i nežidovské provenience. Bylo by zajímavé zpracovat tuto problematiku např. na základě pozdějších kronik a zpráv, i když snad nejsou po stránce chronologické zcela exaktní. Např. Václav Hájek z Libočan, který je tolik tupen v povědomí širokých neodborných i odborných vrstev již po dvě století, podává v tomto směru zajímavé podrobnosti. Je totiž příliš povrchní odbývat jeho zprávy apriorním předpokladem, že si Hájek z Libočan vždy a za všech okolností pouze vymýšlel. Např. k roku 1064 podává V. Hájek z Libočan následující zprávy: "Veliké množství Židův do Prahy přišlo, žádajíce, aby jim Čechové bytu mezi sebou přáli, neb toho času je pro jejich nešlechtné skutky hnali... Pražané, slyšíce jejich snažnou žádost a velikou prosbu, také i dary veliké od nich vzavše. Vratislavovi knížeti svému to oznámili a za ně se skrze mnohé příčiny přimlouvali. Ale on nikoliv nedal sebou hnouti a nechtěl jich do Většího ani Menšího města pražského přijíti a pravil: Poněvadž mezi jinými starobylými křesťany v zemích císařských se nezachovali, není slušné, aby zde mezi námi bydlíti měli. - I rozkázal pod pokutou hlavy ztracení, aby všichni ven ze země do dne třetího se vyhostili a odešli. Kteríž vyrozuměvše, že jich tu bytu není, na východ slunce se obrátili... a jak prve v zemích západních, tak i východních svou nepravost provozovali a křesťany trávili." (Srv. V. Řezníček, Židé v zemích Českých, Praha 1900, str.15).

III. část

Seznámili jsme se s přehledem historických událostí v oblasti Uher od okamžiku příchodu maďarských kmenů. Poukázal jsem rovněž na to, jak se situace z hlediska taktiky a cílů skrytých sil vyvinula nepříznivě. Navzdory maximální podpoře, které se dostávalo pohanské "oposici", a kterou nelze vysvětlit teorií o tom, že relikty pohanství byly u Maďarů nepoměrně silnější ve srovnání s jinými národy, nebo rozdílným etnickým původem Maďarů a náchylností jejich kmenových náčelníků k lupičství a mnohoženství - stávají se Uhry za vlády sv. Štěpána (997-1038) výspou latinské katolické kultury v tomto důležitém území střední Evropy na hranici východoslovanského a balkánského světa.

Ukázali jsme si zároveň, že díky prozíravé politice krále Štěpána a jeho rádčů byly v Uhrách položeny ony základy církevní i politicko-administrativní správy, které se osvědčily po celá staletí prakticky beze změn: Především těmto uvedeným skutečnostem vlastně vděčí maďarský národ za své přežití uprostřed svých indoevropských sousedů, jimiž je ze všech stran obklopen.

Prostřednictvím latiny, která byla v Uhrách úředním jazykem až do minulého století, byla zároveň alespoň do jisté míry realizována myšlenka křesťanského státu (*res publica christiana*) ve středověkém smyslu. Tehdejšímu pojetí rozhodně nebyl vzdálen patriotismus. Šovinismus v novodobém pojetí, zejména v jeho extrémní podobě "etnické očisty" byl ovšem ve středověku neznámým fenoménem. Rovněž pogromy proti židovské části obyvatelstva v tehdejší Evropě (především v časech křížáckých válek) nebyly neseny ve znamení nějaké národnostní očisty, ale měly náboženský základ, zesílený navíc politickými důvody spolupráce Židů s muslimským světem. Existovala ovšem i ve středověku jedna výjimka z výše uvedeného pravidla, kterou představovaly špičky tehdejšího judaismu, řídicí se učením Talmudu o tom, že nežidovské (gojímské) národy není vůbec možno považovat za lidi.

Vraťme se nyní po malém odbočení k situaci v Uhrách. Vzhledem ke skutečnosti, že maďarská pohanská "oposice" nezvítězila ani na konci 10. století, ani po smrti krále sv. Štěpána (císař Jindřich III. dosadil na trůn krále Petra a zlaté kopí jeho odpůrce Samuela, aby poslal do Říma na znamení, že křesťanství definitivně v Uhrách zvítězilo nad pohanstvím), dostal se do popředí jiný problém - na kterou stranu se přikloní Uhry v konfliktu mezi papežstvím a císařstvím v tzv. boji o investituru. Nahlédneme-li do běžné historické literatury, eventuelně do slovníků, dozvíme se, že tento název znamená v tehdejší kontextu spor o dosazování církevních hodnostářů. Má například císař právo - jako představitel světské moci - jmenovat biskupy a opaty? - Má se na ně pohlížet pouze jako na duchovní hodnostáře, nebo především jako na držitele velkých feudálních majetků, kteří jsou v případě tohoto výkladu povinováni věrností v první řadě svému světskému pánu, který jim ona léna propůjčil?

Podstata konfliktu však byla mnohem hlubší: jednalo se ve své podstatě o to, zda se západní a střední Evropa vydají směrem, který zvítězil v oblasti pravoslaví, tj. podřízení duchovních církevních představitelů světské politické moci (což bývá v historické literatuře označováno jako "caesaropapismus"). V tomto případě by papež - hlava katolické Církve - byl pouze figurkou v politice císařů tehdejší Svaté říše římské. V okamžiku vítězství této eventuality by se patrně celá oblast katolické Církve dříve či později rozpadla na více méně nezávislé patriarcháty, jak k tomu došlo na Východě, a latina by asi brzy přestala být jednotícím prvkem (jakkoli se o tomto požadavku tehdy ještě výslovně nehovořilo). Druhý možný směr byl opačný, který reprezentovalo zejména tzv. clunyjské hnutí (podle kláštera v Cluny v jižní Francii), který prosazoval vysokou důstojnost papežství, a podřízení světské moci duchovní.

Jako výrazné typy prvotních směrů bývají uváděni zejména papež Řehoř VII. (1073-1085) a císař Jindřich IV. (1056-1105). Zmíněný zápas o investituru byl (alespoň formálně) ukončen roku 1122 konkordátem ve Wormsu, který znamenal faktické vítězství církve. Ke konfliktům mezi císařstvím a papežstvím docházelo ovšem i později.

Po stránce politické stála moc Církve na vrcholu zejména ve 13. století. Konflikt o investituru neprobíhal pouze bilaterálně, tj. papežství : císařství. Byly do něj zapojeny prakticky všechny státy tehdejšího západního latinského světa křesťanství.

Na které straně stály v tomto konfliktu skryté síly, a či vítězství by jim více vyhovovalo, nemusím snad ani zvláště zdůrazňovat.

Uhry (podobně jako Polsko) se v tomto tehdejší celoevropském konfliktu přidaly na stranu papežskou, jak to odpovídalo postavení Uher jako papežského léna - pokusy některých císařů v 11. století, zejména Jindřicha III., změnit tento stav Uher a udělat z nich říšské léno, byly ve staletých dějinách pouhou epizodou. Tím se Uhry diametrálně lišily od tehdejšího českého státu, který zejména na Vratislava II (1061-1092) byl pevnou oporou Říše proti papežství.

Za tento postoj byl také Vratislav odměněn královskou korunou. Projevilo se to mimo jiné v úplně jiném postavení katolické Církve v Uhrách a v Čechách. Zatím co v Uhrách došlo poměrně brzy k emancipaci Církve i k poslední roli, kterou sehrávala v životě země, v Čechách se tak stalo až po těžkých konfliktech v první čtvrtině 13. století.

Jaké bylo vlastně postavení skrytých sil judaismu v Uhrách v této době? Zmínil jsem se již o skutečnosti, že jisté kruhy tehdejšího židovského finančního a obchodního světa se snažily maximálně využívat, resp. zneužívat zbytků pohanského cítění obyvatelstva tehdejších Uher - zejména ve sféře obchodu s otroky. Židé využívali svých bohatých kontaktů a informovanosti také v případech ohrožení svého postavení a majetku v některém z regionů tehdejší Evropy, jak o tom výslovně svědčí např. Kosmova kronika k roku 1098:

"Doneslo se knížeti Břetislavovi, že jakýsi počet Židů uprchl a že někteří tajně stěhují svá bohatství dílem do Polska, dílem do Uher." - "Kníže, velmi se proto rozhněvav, poslal správce komory své s několika bojovníky, aby je od hlavy k patě obrali ...Ó co peněz toho dne bylo pobráno bídným Židům, tolik bohatství nebylo ani ze zapálené Tróje sneseno na břehu euboiském."

Uhry tedy byly jistým transitem pro značnou část evropských Židů. Není to v rozporu s tím, co bylo řečeno výše o skutečnosti, že Uhry stály na straně nepřátelské konečnému snažení skrytých sil? Jak ukazují dějiny není, protože na ně nesmíme nahlížet zjednodušeným způsobem, byť i k tomu máme sklony; nic by nám totiž více nezakreslovalo skutečnost a nemožnost jejího pochopení. Ne nadarmo jsem použil několikrát pro skryté síly také označení "temné". Těmto silám nikdy nebyl a není vlastní otevřený způsob boje, ale blufování a předstírání klamných cílů a úmyslů. Nesmíme zapomínat na skutečnost, že ačkoliv například český a uherský stát se nacházely v boji o investuru na protilehlé straně, ve vztahu k Židům platí po většinu historického období vrcholného středověku slova Františka Palackého:

"Pokládání ...za jmění komory královské a nakládáno s nimi jak se včelami, kterýmž opatrný hospodář ujímá nadbytek medu, kdykoli příhodnou k tomu spatřuje chvíli. Za to ale chráněno jich jako včel, a nedáno jim ublížiti, aby mohli těžiti bez přítrže ku prospěchu hospodářovu."

A podobně jako v Čechách, i Židé v Uhrách mohli svobodně vyznávat své náboženství a měli zde své synagogy. Ostatně v uherském státě před mongolským vpádem (tj. roku 1241) byla relativně větší míra náboženské snášenlivosti než jinde. Například v rámci křesťanství se zde vedle latinského ritu praktikoval také.. ritus slovanský a řecký - to bylo ovšem podepřeno skutečností, že ve vrcholném středověku byl uherský stát po jistou dobu bezprostředním sousedem byzantské říše.

Vnitřní poměry maďarského etnika se však dlouhá desetiletí příliš nepodobaly západoevropskému zvyku. Mnozí Maďaři ještě ve 12. a 13. století bydleli raději v přenosných stanech, kterým dávali přednost před pevnými osadami a stavbami. Teprve král Béla III. (1173-1196) přiměl ve větší míře i obecný lid, aby si stavěl pevné příbytky. Vešlo také v obyčej, že kdo se chtěl soudit, musel svoji žalobu písemně podat soudu, tj. latinsky. Nikoli náhodou se v historických pramenech vlada Bély III. (tj. po našem Vojtěch) hodnotí jako štěstí pro Maďary, a král Béla je stavěn hned vedle sv. Štěpána jako nejlepší panovník rodu Arpádova. Ondřej II. (1205-1235) se roku 1217 osobně zúčastnil křížové výpravy. Za jeho panování si uherští velmoži vynutili pověstnou Zlatou bullu (1222), která se stala základem uherské zemské ústavy. Zabezpečovala práva zemská i šlechtická. Vzhledem k našemu tématu je zajímavý paragraf 7., který stanovil, že Židé a mohamedáni musí býti z veřejných úřadů odstraněni. Roku 1233 pak byla vydána opravená Zlatá bulla, kterou vedle šlechty i katolické duchovenstvo nabylo rozsáhlých výsad a práv.

Za vlády nástupce Ondřeje II., krále Bély IV. (1235-1270) postihla Uhry strašná katastrofa v podobě mongolského vpádu, který vylidnil značnou část Uher a přinesl i jisté změny etnického charakteru. Již na počátku vlády Bély IV. našlo v Uhrách nové sídlo 40 tisíc kumánských mužů (podle tehdejšího zvyku se ženy a děti nepočítaly). Jen pro snazší orientaci uvádím, že v ruských historických pramenech jsou Kumáni nazýváni "Polovci".

IV. část

Vpád Mongolů připadá do období dlouhé vlády krále Bély IV. (1235-1270). V historických pramenech i v literatuře je hodnocen jako panovník odhodlaný a pevný. Přinutil například všechny velmože, kteří neprávem drželi královské statky, aby je vrátili koruně. Zde pochopitelně nemáme přímých dokladů, ale můžeme logicky předpokládat, že se král ve svém zápase se šlechtou opíral o "poradce" z řad lidí, kteří přímo nebo nepřímo sloužili skrytým silám, tj. opět osobám z okruhu židovských finančníků a obchodníků - jinak by totiž citovaný článek 7. Zlaté bully Bélova předchůdce neměl smysl. Tyto kruhy židovských finančníků disponovaly mj. výbornou zpravodajskou službou, která neměla v tehdejší Evropě obdoby.

Skryté síly byly nepochybně dávno předem informovány (pokud se dokonce na akci nějak nepřímo nepodílely, třeba šířením pověstí o "bohaté kořisti") o chystaném vpádu obrovských mas mongolských kočovníků do Evropy. V plné síle k němu došlo za vlády nástupce Velikého chána Temudžina-Čingischána, chána Oktaje (1227-1241). Do čela západní výpravy byl postaven nejstarší Temudžinův vnuk, pověstný Batu.

Z ruských měst padla jako první Rjazaň (1237), potom Moskva, Suzdal a Vladimír (1238), pak následovala Perejaslavl, Černigov (1239) a posléze roku 1240 i Kyjev. Pak se masy mongolských vojsk rozdělily. Jedna část pokračovala v tažení severozápadním směrem proti rozdělenému Polsku, větší část pak vtrhla do Uher. Mongolové si vzali k napadení Uher jako záminku pobyt Kumánů na uherském území. Kumáni (v ruských pramenech Polovci) dosud kočovali po širých prostorách jižní Rusi, resp. Ukrajiny. Byl to národ etnicky tureckého původu. Kumáni byli rovněž chánem Batu poraženi a zahrnání do valašských hor (v dnešním Rumunsku). Král Béla, který v Kumánech viděl oporu proti maďarské šlechtě, ochotně přijal 40 tisíc kumánských bojovníků i s rodinami na uherské území. Brzy po nich se objevilo v karpatských horách několik desítek tisíc Mongolů, aby připravili cestu hlavním vojskům hordy.

Zde se dostáváme k jedné z pověstných záhad historie. "Kdosi" totiž do poslední chvíle líčil králi Bélovi Kumány jako nejvhodnější možné spojence - najednou se propaganda obrátila a králi bylo ve dne v noci našeptáváno, že Kumáni jsou vlastně tatarští (tj. mongolští) vyzvědači. Nedivíme se tedy, že uherský král nechal zajmout kumánského vůdce s jeho rodinou. To ovšem Kumány odcizilo uherskému králi a mnozí z nich se pak skutečně dali do činné služby ve prospěch Mongolů. Je velmi těžké uvěřit, že by to byla všechno pouhá náhoda. Někteří historici vytýkají uherskému králi Bélovi IV., že zanedbal obranu země - podle mého názoru nejsou tyto výčitky zcela spravedlivé.

Uherský palatin, vyslaný k obraně hranic, byl Mongoly poražen 12. března 1241, 15. března se již objevili první mongolští jezdci před Peští (dnešní Budapešť). Uherský král poslal své poklady a rodinu k rakouskému vévodovi Bedřichu Svárlivému spolu s prosbou o rychlou vojenskou pomoc. Před Peští bylo zatím svedeno jen několik drobných potyček. Mezi zajatými Mongoly byl i jeden Kumán, což Maďary rozhořčilo natolik, že vzali útokem dům, v němž byl vězněn zajatý kumánský náčelník Kuthe a byl spolu s ostatními rukojmími zabit. Pak už se po těchto nedorozuměních můžeme sotva divit, že Kumáni začali masově přecházet k nepříteli. Je zde jistá paralela s událostmi druhé světové války, kdy v SSSR Ukrajinci i Rusové viděli (byť i nesprávně) v německých armádách osvoboditele od bolševismu, ale byli masakry SS doslova přinuceni postavit se na obranu Stalina.

Počátkem dubna konečně vtrhl uherský král Béla IV. asi se 70 tisíci bojovníky proti více než čtvrtmilionové armádě Mongolů. Uhři byli poraženi - mezi padlými zůstali i arcibiskupové ostrihomský a kaločský, i biskup nitranský. Král Béla se stěží zachránil útekem. Po této porážce padl i Budín (teprve roku 1873 se Pešť spojila s Budínem v nynější hlavní město Maďarska pod názvem Budapešť). Následoval strašlivý masakr obyvatel dobytého města. Všichni obyvatelé Budína museli nastoupit do dlouhých řad, kolem nichž procházeli vítězní Mongolové a utínali mužům ruce. V ukrutnostech nezůstaly pozadu ani mongolské ženy, které ze žárlivosti zohavovaly zajaté Maďarky uřezáváním nosů a uší. Mongolští vojáci užívali zajatých Maďarů, mužů, žen i dětí jako cvičných terčů k lukostřelbě. Je zbytečné pokračovat v dalším výčtu ukrutností. - Následky pustošení města a okolí byli takové, že i mezi Mongoly vypukl brzy citelný nedostatek potravin, vzdor jejich proslulé organizaci, která bývá i jinak seriosními historiky obvykle zlehčována nebo zamlčována. Skutečností je, že podstatná část Uher byla obrácena doslova v poušť - včetně značné části území dnešního Slovenska s výjimkou nedostupných horských oblastí.

Zdalo se, že veškerému obyvatelstvu Uher hrozí vyhubení, a že zejména Maďary postihne osud, jemuž ušli přijetím křesťanství na přelomu tisíciletí. Pouze v Chorvatsku utrpěli Mongolové dílčí vojenský neúspěch, který ovšem nemohl o ničem zásadním rozhodnout.

Štěstí nakonec přálo Uhrám! Po smrti chána Oktaje (+1241) se Mongolové stáhli ze střední Evropy a spokojili se s nadvládou nad Rusí (do roku 1480). K jejich stažení snad částečně napomohly i další drobnější porážky Mongolů, např. od českého krále Václava I. (1230-1253), který rozhodně patřil k nejprozíravějším panovníkům tehdejší Evropy.

Na tomto místě si můžeme opět položit otázku: Nebylo v tuto chvíli pro skryté síly jistě výhodnější přejít na jinou "formu", než dopustit, aby celý tehdejší známý svět padl do rukou Mongolům? Situace by se dala asi velice těžko kontrolovat a usměrňovat jim výhodným směrem - již vzhledem k odlišné etnicitě Mongolů a Číňanů, kteří

představovali značnou část obyvatelstva ohromné mongolské říše. A ještě jednu otázku si můžeme v této souvislosti položit: Nenapomohly tudíž skryté síly rozkladu dosud jednotné mongolské říše? Byly zde pouze přirozené příčiny, o nichž se může čtenář dozvědět v každé běžné učebnici? Není vyloučeno, že někdo zná odpověď na tyto poněkud teoretické otázky!

Mongolský vpád znamenal ve svém důsledku mimo jiné také významný předěl v etnickém složení Uher. Na "uprázdněná" místa přicházeli kolonisté ze západní Evropy, především z německých oblastí. Počátky německé kolonizace je ovšem možné datovat do doby starší, ale po roce 1241 dosahuje svého vrcholu. Král Béla IV. se po svém návratu do země všemožně snažil pomáhat svým poddaným v obnově. Zakládal vesnice, města, vinohrady a podporoval rozvoj hornictví, včetně těžby drahých kovů. Hranice a cesty od průsmyků byly opevňovány hrady. K naší tematice je vhodné připomenout, že právě v této době byla dána Židům opět občanská práva. Ve vztahu k Židům je období druhé poloviny 13. století ve středoevropských státech (Uhry, Polsko, Čechy, Rakousko) vůbec významným mezníkem. Béla IV. poskytl Židům obdobná privilegia, jako v tehdejších českém státě jeho současník Přemysl Otakar II. (1253-1278). Středoevropští panovníci se opírali mj. o výklad rozhodnutí papeže Innocence IV. (1243-1254) zejména v tom smyslu, že Židé nemají být nuceni ke křtu. Privilegia přiznaná Židům tehdy v Uhrách, Rakousku a Čechách svým způsobem představují první společný zákoník v teritoriu pozdější podunajské monarchie, což je opravdu téměř neuvěřitelná shoda okolností - tím spíše, že v téže době v západní Evropě např. francouzský král Ludvík IX. Svatý (1226-1270) nechal veřejně pálit Talmud, a z Anglie byli Židé roku 1290 úplně vypovězeni...

V rovině obecné mocenské politiky je panování posledních Arpádovců (Štěpána V., Ladislava N. i Ondřeje III.) charakterizováno zejména konflikty s českým státem. Za těchto bojů pronikla například vojska Přemysla Otakara II. několikrát na dnešní Slovensko, tj. do tehdejších Horních Uher.

Poslední Arpádovec Ondřej III. zemřel 14. ledna 1301 za nejasných okolností - nevyklučuje se, že byl otráven. Část uherské šlechty zvolila za svého krále českého panovníka Václava II., který korunu postoupil svému synovi, poslednímu Přemyslovi Václavovi III. Zdálo se, že takto vznikne velká středoevropská federace česko-polsko-uherská. Tento stav věcí však neměl dlouhého trvání: Po několikaletých bojích o trůn se v Uhrách prosadil původem francouzský rod Anjouovců, v té době již pevně etablovaný rovněž v jižní Itálii. Uherským králem se stává Karel Robert (1308-1342). Tento rod měl plnou podporu papežské Kurie (v té době ovšem již avignonské papežství pod vlivem francouzské politiky).

Pouze Matúš Čák, který sídlil v Trenčíně (+1321) odolával dlouho tomuto panovníkovi s oficiálním zdůvodněním, že Karel Robert uvádí Uhry opět pod přímou papežskou poddanost. Papežský legát vyřkl proto proti Čákovi kletbu. Do konfliktu se zapojil i český král Jan Lucemburský, který roku 1315 Matúše Čáka porazil v bitvě u Holíče a přinutil ho k navrácení neprávem zabraných území na Moravě.

Konflikty mezi Polskem, Uhrami a Čechami byly později vyřešeny v uherském Visegradě. Karel Robert zemřel 16. července 1342. Jeho nástupcem se stal poslední mužský potomek anjouovského rodu uherské větve, král Ludvík, kterému uherští letopisci dávají přídomek "Veliký" (1342-1382). Za jeho vlády se zdálo, že dojde ke spojení Uher a Neapolska formou personální unie. Tato snaha krále Ludvíka neměla ovšem nakonec úspěch. Co se týče vnitřního rozkvětu Uher, je možné toto období

přirovnat k vládě Karla IV., a to nejenom chronologicky. Obchodu výborně prospívala geografická poloha Uher mezi Polskem a Haličí na jedné straně a pobřežím Jaderského moře na straně druhé. Na obchodu ovšem měli opět hlavní podíl Židé. Je zajímavé, jak skryté síly ovlivňovaly politiku i tohoto mocného křesťanského krále. Ludvík Uherský se vypravil vojensky proti patarénům (srv. kapitolu o Balkánu), zmocnil se značného území a přijal titul bána Bosenského - heretiky na bosenském území však násilím nepotlačoval, i když to bylo smyslem papežských výzev k boji proti kacírům v této zemi.

V roce 1367 založil král Ludvík universitu v Pětikostelí, která však na rozdíl od pražské university Karlovy neměla před sebou slavnou budoucnost. Ludvík řečený Veliký zemřel 11. září 1382. Národy Uher - Maďaři, Slováci, Chorvati a další, ho počítají mezi své nejslavnější panovníky. Král nezanechal po sobě mužských potomků.

V. část

V minulé části jsme si ukázali, jaký význam na další osudy oblasti měl mongolský vpád do Uher z roku 1241, mimo jiné i ve vztahu k naší problematice. Zejména jsme si připomněli, že po velké ztrátě obyvatelstva se neobyčejně rozšířila německá kolonizace, a zvláště že i Židé dostali všechna občanská práva. Třinácté století, znamená pro Židy vůbec ve všech středoevropských státech (Uhry, Čechy, Polsko a Rakousko) příznivý obrat ve smyslu dosažených privilegií od místních panovníků.

Po stránce chronologické jsme se dostali k roku 1382, kdy umírá významný uherský panovník Ludvík Veliký z rodu Anjou. Zanechal dvě dcery, Marii a Hedviku. Marie byla ustanovena panující královnou uherskou, zatím co Hedvika (Jadwiga) byla povolána na polský trůn. Dvanáctiletá personální unie polsko-uherská (1370-1382) zanikla tedy smrtí Ludvíka Velikého. Nemůžeme v této souvislosti než opět poukázat na některé podezřelé okolnosti: Práním krále Ludvíka bylo, aby nástupnické právo Marie bylo uznáno jak v Polsku, tak i v Uhrách. Snoubencem Marie byl nám dobře známý (i když bohužel ve zkreslené podobě) syn Karla IV. a Elišky Pomořanské - tehdy čtrnáctiletý Zikmund. Krátce před svou smrtí vyslal Ludvík Zikmunda do Polska. Tehdy však do dějin opět vstoupily zákulisní intriky.

Po Ludvíkově smrti byla sice Marie bez velkých nesnází přijata za královnu v Uhrách, kde se jejím jménem ujala vlády její matka Alžběta (Eliška), v Polsku však vystoupil Semovít, úřední kníže Mazovský. Zikmund si chtěl brzkým sňatkem s Marií pojistit alespoň uherský trůn. Královna vdova však sňatek úmyslně oddalovala návodem svého oblíbence palatina Mikuláše Gáry. To vyvolalo velké nedorozumění mezi královnou vdovou a jejím budoucím zetěm Zikmundem. Po značném úsilí se nakonec Zikmundovi podařilo roku 1387 nastoupit na uherský trůn.

Do konfliktu v Uhrách se aktivně zapojili také Benátčané, kteří chtěli rozšířit své území v Dalmácii. Zdá se více než jen pravděpodobné, že za událostmi tehdejší doby stály opět skryté síly. Nepodařilo se jim sice úplně eliminovat Zikmunda, měly však nicméně značný úspěch - nedošlo totiž k vytvoření mocného středoevropského polsko-uherského státu. Hedvika (Jadwiga) se roku 1386 zasnoubila s dosud pohanským litevským velkoknížetem Jagelem, čímž byl vytvořen základ unie polsko-litevské. Pouze tak byla šance na pozdější vítězství s mocným řádovým státem Německých rytířů. Skutečnost tohoto sňatku ovšem nijak nepopírá bezúhonnost života Jadwigy, která byla později prohlášena za svatou (+1399). Marie zemřela již roku 1392 jako bezdětná, což opět do jisté míry Zikmundovi zkomplikovalo jeho postavení v Uhrách.

Jak velice byl Zikmund skrytým silám nepříjemný, vidíme i z toho, že byl vůdčí osobností v obraně tehdejší Evropy proti nastupujícímu tureckému nebezpečí. (Připomeňme si zde i velice zkreslené líčení Zikmunda v tzv. humanistickém školství od Masaryka do dnešních dnů!). Vnitřní oslabení Zikmundovy vlády můžeme chápat jako jednu z příčin neúspěchu výpravy proti Turkům z roku 1396. Zikmund mínil nastupujícímu islámskému nebezpečí (které ohrožovalo i jeho lenní panství, získané Ludvíkem Velikým nad některými zeměmi Balkánského poloostrova) čelit křížovou výpravou. Ta však skončila porážkou křesťanských vojsk u Nikopole.

Naštěstí pro tehdejší Evropu (zejména pro Uhersko) nemohli Turci tohoto vítězství využít. Naopak díky katastrofální porážce Turků od Temerlána roku 1402 se zdálo, že dějiny zapíše osmanskou říši do knihy zemřelých. Tehdy skryté síly podpořily jinou variantu. Mám tím na mysli husitské hnutí, které si od počátku 15. století získalo v českém království pevné postavení. Již ve svých předchozích částech, věnovaných této tématice, jsem objasnil příčiny nepopiratelné skutečnosti, že totiž husitské hnutí vlastně zachránilo tureckou říši před zánikem a naopak pomohlo později nepřímo k likvidaci křesťanské Byzance. V této souvislosti je nutné se zmínit o tom, že Zikmund vystupoval proti husitství od samého začátku. Husitství je možno globálně označit za útok judaismu proti tehdejšímu křesťanskému kapitálu, i když celá věc má mnoho dalších aspektů. Není vůbec náhodné, že např. poslední pražský arcibiskup před vypuknutím husitských válek, Zbyněk Zajíc z Hasenburka, se snažil zastavit reformní hnutí, a musel se obávat o svou vlastní bezpečnost. Umírá na útěku k Zikmundovi roku 1411. Další činnost Zikmundova proti Husovi v Kostnici, a jeho boje s husitskými vojsky jsou relativně dobře známy; nebudeme se tedy těmito historickými fakty zabývat.

Roku 1436 nabyt Zikmund konečné všeobecného uznání i v Čechách - byly to ovšem jiné Čechy, než před rokem 1419. Zejména činnost mnohých tehdejších zbohatlíků až nápadně připomíná pozdější i nejnovější historické epizody. Zikmund umírá 9. prosince 1437 ve Znojmě bez mužských potomků. Umírá jako korunovaný císař Svaté říše římské, jako král uherský a český, opomineme-li už jeho další vedlejší tituly.

V naší souvislosti je ovšem vyloučeno abychom nepřipomněli, že s hlediska uherských dějin je Zikmund všeobecně hodnocen jako postava veskrze kladná. Není náhodné, že v českém prostředí se dosud nenašel autor, který by věnoval této velké postavě středověkých dějin objektivní monografii, v níž by nestranně zvažil jeho dějinnou úlohu. Jak již řečeno, úplně jinou vzpomínku než v Čechách, zanechal po sobě Zikmund u národů Uher. To se netýká snad jenom etnických Maďarů, ale do jisté míry i Slováků. A možno konstatovat, že právem. Z doby Zikmundovy vlády existují např. první české listiny v tehdejších Horních Uhrách (a nikoli činností husitů nebo dokonce pozdějších "bratříků"). Z výše řečeného vyplývá, že není potřebí být profesionálním historikem nebo archivářem, abych se odvážil konstatování, že Zikmund se po všech stránkách více podobal Karlovi IV., než jeho starší bratr Václav IV.

Nástupcem na uherském a českém trůně se stal manžel Zikmundovy dcery Albrecht Habsburský. A opět není náhodné, že musel v Čechách tvrdě bojovat s opozicí, která preferovala polskou kandidaturu. Albrecht umírá roku 1439, a jeho syn Ladislav Pohrobek se narodil až v únoru 1440. Do roku 1453 se ujal výkonu vlády. Čtyři následující roky měly Uhry a Čechy opět společného panovníka. Po Ladislavově záhadné smrti se králem v Čechách stává Jiří Poděbradský (1458-1471), v Uhrách pak Matyáš, řečený Korvín (1458-1490). Ve vztahu k postavě tohoto uherského panovníka máme opět rozpor mezi maďarskými (event. slovenskými) a českými autory. Po mém soudu kritika Matyáše Korvína za to, že nevrhl všechny síly proti Turkům a věnoval se

bojům s "husitským" králem, náleží do jedné řady s výčitkami, činěnými dr. Háchovi za to, že nebojoval s Německou říší. (Zdůrazňuji, že mi jde o podstatu, nikoli o mechanické srovnávání rozdílných historických situací).

Vláda Matyáše Korvína se vyznačovala (z uherského hlediska nepochybně) úspěchy ve vnitřní politice (rozvoj kultury, spojený s nastupující renesancí), a zejména v zahraniční politice. Po úspěšné likvidaci činnosti "bratříků" na Slovensku se ujal Matyáš realizace křížové výpravy proti Jiřímu z Poděbrad. Přes dílčí neúspěch u Viléma se Matyáš nechal v Olomouci korunovat na českého krále, a získal pod svou kontrolu všechny vedlejší české země (Slezsko, obě Lužice i Moravu). Dobil dokonce i Vídeň, a ke konci své vlády přeložil své sídlo do tohoto města.

Jak je obecně známo, za válek vždy neobyčejně vzrůstá vliv židovského kapitálu. Bylo tomu tak i v českém prostředí. O negativním vztahu např. nižších složek husitských válečníků k Židům svědčí známý román A. Jiráska "Bratrstvo" v epizodě s upálením židovských kupců u Bardějova.

Matyáš Korvín umírá roku 1490. Od té doby měly opět Uhry a Čechy společného panovníka v osobě Vladislava Jagelonského (+1526). Za jeho slabé vlády se posílila jednak posice šlechty, jednak kupců - opět převážné židovského původu. Protifeudální bouře v Uhrách na počátku 16. století (tzv. kuruců) znepokojovaly zemi. Nejznámější bylo povstání z roku 1514, vedené Jiřím Dožou. Je opět zcela průkazné, komu tato povstání posloužila. Zmíněného roku 1514 nechal totiž arcibiskup ostruhomský hlásat křížovou výpravu proti Turkům. Místo proti nim se však kuruci (tj. křížáci) obrátili proti svým křesťanským pánům. Na věci nic nemění skutečnost, že ani křesťanská uherská šlechta nebyla zcela bez viny - místy se snažila bránit odchodu pracovních sil a užívala k tomu nevybíraných způsobů. Výjevy z tohoto selského vzbouření připomínají silně Německou selskou válku o deset let později!

Povstalecká "selská" vojska na hlavu porazil Jan Zápolský, který si tím velice zvýšil svoji popularitu mezi uherskou šlechtou. Jan Zápolský dotíral s neobyčejnou prudkostí na krále zvláště od té doby, co uprázdněné místo palatína bylo přiznáno jeho protivníkovi Štěpánu Báthorymu.

K oslabení Uher přispěly i počátky reformace, které začaly ve dvacátých letech 16. století pronikat na teritorium koruny svatoštěpánské. Šlo tehdy o reformaci lutherského typu - kalvinismus přichází až o něco později! - V dobových pramenech narazíme na zmínky o tom, že Jan Zápolský úmyslně nepomohl králi Ludvíkovi Jagelonskému v boji proti Turkům a zavinil tak nepřímo jeho smrt. Turecké nebezpečí se zvýšilo zejména od té doby, co na sultánský trůn nastoupil energický Soliman II. Velkolepý (1520-1566). Již roku 1521 dobyli Turci Bělehrad. Pro křesťanskou Evropu to bylo tím nebezpečnější, že se Soliman již tehdy začal kontaktovat s Francií. To znamenalo nepopíratelný úspěch skrytých sil. Je typické, že na zoufalé prosby krále Ludvíka k okolním panovníkům o pomoc proti Turkům odpověděl pouze Ferdinand I. Habsburský, a papežská kurie. Z Čech byla sice také vyslána pomoc, ale o těchto bojovnících praví starý letopisec případně, že "táhli, aby nedotáhli" - V bitvě u Moháče dne 29. srpna 1529 byl král Ludvík Jagelonský poražen a na útěku z bojiště zahynul v bažinách.

Tragická bitva u Moháče znamená počátek tragédie uherského státu a všeho jeho obyvatelstva.

VI. část

Obsahem minulé části bylo přiblížení situace v Uhrách mezi roky 1382-1526, především skutečnosti, že postava císaře Svaté říše římské a krále německého, uherského a českého, Zikmunda, má v maďarském i slovenském pojetí a prostředí úplně jiný "zvuk" než v interpretaci české. Vysvětlil jsem rovněž příčiny této skutečnosti v souvislosti s husitským hnutím a pod. Podal jsem stručný přehled vlády velkého historického protihráče Jiřího z Poděbrad, uherského krále Matyáše Korvína, i situaci v čase Vladislava Jagelonského a jeho syna Ludvíka, který v mladém věku padl u Moháče. Z předchozích statí také vyplývá, jak byly Uhry velkou překážkou skrytých sil, inspirovaných judaismem - zejména v klíčových dobách 15. století, kdy skutečně představovaly hlavní překážku na jedné straně husitství, a na druhé straně pak osmanské říše.

Bitva u Moháče (29. srpna 1526) tak beze sporu představuje veliký úspěch nejen tureckých mohamedánů, ale zejména skrytých sil. Je zajímavé, že sultán svého vojenského vítězství bezprostředně nevyužil, ale vrátil se počátkem října do Turecka. V historické literatuře to bývá vysvětlováno tím, že jedinou příčinou byla nastávající zima a nedostatek zásob pro vojsko. Nebyla však skutečná příčina poněkud jiná? Skryté síly, které koordinovaly tehdejší světovou politiku, dobře věděly, jaký zmatek vyvolá smrt krále Ludvíka Jagelonského v souvislosti se zápasem o uherský trůn. Okamžitá okupace Uher Turky mohla být v tehdejší situaci předčasná; hrozilo nebezpečí, že by se křesťanská Evropa v tomto případě přeci jen sjednotila proti hroznému nebezpečí. Nesmíme zapomínat ani na skutečnost, že protestantská reformace byla tehdy v samých začátcích a o kalvinismu tehdy ještě nebylo slyšet.

Jak skryté síly předpokládaly, volba nového krále způsobila v Uhrách opravdu různice, bouře a nakonec dlouhé, těžké války. Významné postavení ve státě měl, jak jsem se již zmínil, velmož Jan Zápolský, který velice toužil po koruně. V době bitvy u Moháče stál s početným vojskem u Segedína, ale neučinil nic, aby odvrátil katastrofu. Za to ihned po odchodu Turků obsadil (po dohodě se sultánem) Budín, a 10. listopadu 1526 se ve Stoličním Bělehradě nechal zvolit za krále a následujícího dne také korunovat. Velká část uherské šlechty a katolická hierarchie, která si o mravních kvalitách povýšence nemohla dělat sebemenší iluze, se shromáždila kolem královny a palatina na sněmu v Prešpurku (Bratislava) a zvolila králem arciknížete Ferdinanda I. Habsburka, který byl 23. října 1526 zvolen rovněž za krále českého.

Mezi oběma pretendenty došlo ke konfliktu. Vojsko Ferdinandovo postupovalo vítězně, většinou bez těžších bojů, zmocnilo se brzy Komárna, Stoličního Bělehradu, Ostřihomi a Budína. Do rukou Ferdinandových se dostala i koruna sv. Štěpána. Ferdinand I. Habsburg byl 3. listopadu 1527 korunován uherským králem. Jan Zápolský a jeho přední stoupenec Štěpán Verbóczy (z Vrbovce) byli po právu vyhlášeni za zrádce země. Zápolský totiž vyslal své poselstvo k sultánovi do Cařihradu, čímž byla odhozena maska do té doby tajné spolupráce. Sultán Soliman slíbil vytáhnout osobně do Uher na pomoc Zápolskému. Byla dokonce uzavřena oficiální smlouva (v únoru 1528), podle níž se Soliman zavazoval dobýti Uher, a na druhé straně se Zápolský zavazoval k uznávacímu poplatku sultánovi. Cíle skrytých sil byly splněny - Uhry, dosavadní léno papežské Kurie, se zavázaly k lenní závislosti na islámském Turecku! Podobně bylo navázáno jednání s francouzským králem proti Habsburkům.

V červenci 1529 se přivalilo do Uher turecké vojsko v počtu asi čtvrt milionu ozbrojenců. Na moháčském poli vyšel Jan Zápolský sultánovi vstříc a políbil mu obuv.

Sklonil se tak symbolicky pod sultánovu vrchní mocí. Před Vídní se Turci poprvé objevili 21. září 1529, ale její obránci hrdinně odrazili všechny útoky. Turecká pěchota (jinak bezesporu dobře vycvičená a odvážná) musela být svými "politruky" hnána biči do nových a nových útoků, které byly ale všechny slavně odraženy.

Jan Zápolský zemřel 22. července 1540. Následujícího roku přitáhl sultán k Budínu a vložil tam svojí posádku. Postupně se situace v Uhrách stabilizovala na příštích zhruba 150 let - část Uher byla obsazena a zabrána bezprostředně Turky (tzv. budínský pašalík), Sedmihradsko si zachovalo formální nezávislost, ale bylo v lenní závislosti na Vysoké Portě (tj. Turecku). Pouze oblast Horních Uher (dnešní Slovensko), nejzápadnější část vlastního Maďarska a Chorvatsko Habsburkové uhájili pro křesťanství.

O turecké správě v budínském pašalíku platí v podstatě to samé, co jsem vylíčil o situaci na Balkáně i jinde pod osmanskou nadvládou.

Hranice mezi křesťanským a islámským světem byla ovšem i v době relativní stability neklidná, přesto že oficiálně byl uznán mír. Skryté síly v zápase s Habsburky použily i dalšího osvědčeného prostředku. Odhlédneme-li v tomto případě od čistě náboženského aspektu (což lze skutečně jen teoreticky), můžeme tento prostředek označit jako "politiku trojského koně". Mám tím na mysli úlohu protestantské reformace v uherském prostředí. O kořenech vzniku protestantství a o úloze judaismu při jeho vzniku jsme si již řekli ve statích, věnovaných této problematice, kde jsem rovněž uvedl specifika Lutherovy a Kalvínovy reformace.

V uherském prostředí nabyla tato reformace i specifické národnostní podoby. Zatím co lutherská reformace se stala vyznáním značné části německého a slovenského obyvatelstva, kalvinismus začala vyznávat ona část Maďarů, která se přimkla k protestantské reformaci. Z hlediska zájmů uherského státu nemůžeme hodnotit úlohu uherské kalvínské šlechty (alespoň ve většině případů) jinak, než jako onu naznačenou politiku "trojského koně" - ať se už jednalo o úlohu sedmihradských vasalů, kdy již za Rudolfa II. (v Uhrách králem 1576-1608) mohl být učiněn faktický konec tureckému panství!

Místo toho díky konfliktu se Štěpánem Bočkajem a povstáním uherských stavů byl Rudolf zbaven vlády v Uhrách (Moravu, Uhry a Rakousy si přivlastnil mladší Rudolfův bratr Matyáš). Naneštěstí pro záměry skrytých sil byla politika uherské kalvínské šlechty dosti oportunní, např. sedmihradského knížete Betléna Gábora. Tímto způsobem byl v Uhrách i za třicetileté války v podstatě uchován status quo.

K prosazení katolické protireformace došlo v Uhrách zejména díky mravenčí poctivé práci jezuitů. Vítězství Habsburků nezabránila ani další spiknutí uherské šlechty (např. v roce 1671 povstání Fr. Vesselenyho, který byl popraven), ani povstání Tökölyiho, který se opět veřejně spojil s Turky!

Rozhodující rok z hlediska dalšího vývoje představoval bezesporu rok 1683, kdy byla 12. září turecká vojska u Vídně poražena katastrofálním způsobem spojenými vojskami Habsburků a Poláků (Jan Sobieski). Členy protiturecké Svaté ligy byla také papežská Kurie a Benátská republika, zatímco Francie byla pod tlakem papežství tentokrát donucena zachovat alespoň neutralitu. Křesťanská vojska postupně osvobodila prakticky celé území Uher (např. roku 1686 byl od Turků osvobozen Budín). V roce 1687 porazil Karel Lotrinský znovu turecká vojska u Harkáně, a roku 1697 se

mimořádně nadaný vojevůdce Evžen Savojský vyznamenal ve vítězné bitvě u Zenty. Vítězství Habsburků nad osmanskými Turky bylo konečně potvrzeno mírem v Karlovcích v roce 1699.

Na přelomu 17. a 18. století vstupují tedy dějiny Uherska - a tím i politika skrytých sil - do zcela nové etapy historického děje.

VII. část

V minulé části byla popisována situace v uherském státě za časů turecké okupace. Po vrcholném vzepjetí ve středověku se Uhry ocitli v 16. a 17. století na okraji katastrofy. Byly rozděleny na tři části (Budínský pašalík pod přímou správou Turků, Sedmihradsko s vasalským postavením vůči osmanské říši, a pouze západní a severní část země si v tu dobu uhájili katoličtí Habsburkové). Vpády Turků se zapsaly krvavým písmem do paměti všech národů, obývajících historické Uhry. Zmínil jsem se také o negativním dopadu protestantské reformace. Kalvínská šlechta otevřeně kolaborovala s tureckými okupanty.

Tato uherská protestantská šlechta se po roce 1699 stala jedinou reálnou nadějí skrytých sil poté, co byli Turci ke konci 17. století ze země vytlačeni. Vedle Tökölyho povstání; o němž jsem se již rovněž krátce zmínil, náleží mezi největší protihabsburská povstání vůbec rebelie Františka II. Rákoczyho v letech 1703-1711. Tehdejší skryté síly využily maximálně mezinárodně-politické situace ve svůj prospěch. Tehdy totiž byla vedena proslulá válka o španělské dědictví (1700-1714)). Temným silám se podařilo poštvat proti sobě dvě největší katolické evropské monarchie - Francii a Habsburské soustátí. Není jistě náhodné, že válka probíhala již za působení zednářských lóží "nového typu" na anglické půdě (k oficiálnímu založení lóží dochází v Londýně 24. června 1717), a není také náhodou, že Anglie a Holandsko jako přímá manifestace sil reformace stály v této válce na straně Habsburků proti Francii, ale pouze do určité doby! Když hrozilo nebezpečí spojení držav střeoevropských Habsburků s obrovskou říší španělskou, přistoupily Holandsko a Anglie na separátní mír s Francií, ve kterém potvrdily Bourbonskou dynastii ve Španělsku. Karel VI. (1711-1740) ovšem získal tzv. vedlejší španělské země v Evropě (Neapolsko, španělské Nizozemí - tj. dnešní Belgie a Milánsko).

Ani Uhrám nebyla dopřána úloha poklidného zázemí. Zmíněné povstání Rákoczyho znamenalo velkou pohromu pro všechny oblasti, kam se hordy povstalců dostaly, navzdory glorifikaci povstání ze strany maďarských nacionalistů, popřípadě marxistických falsifikátorů dějin. Hlavní boje probíhaly na Slovensku, vpádů však nezůstala ušetřena ani východní Morava. Zejména jeden z krutých velitelů povstalců, Oszkay, se do dějin zapsal písmem doslova krvavým - (na Valašsku ještě dlouho strašily matky malé děti slovy: Počkaj, počkaj, počkaj, přijde na ťa Očkaj!). Jeho konec byl ovšem rovněž charakteristický pro služebníky skrytých sil. Byl obviněn ze zrady a zastřelen. V české literatuře toto období zpracoval románovou formou například Čeněk Kramoliš (1862-1937). Rákoczyho povstání skončilo neúspěchem. Rozhodující porážku utrpěli tito velezrádci (z hlediska nejen Habsburků, ale i uherských zájmů) u Trenčína roku 1708, kde se proslavil zejména schopný císařský generál Heister. Roku 1710 byl Rákoczy znovu poražen ve stolici Novohradské, a prvního května 1711 byli povstalci donuceni v Szathmaru kapitulovat. Tato kapitulace bývá někdy přirovnávána k Bílé Hoře pro Uhry, ale mechanické srovnání neobstojí. Uherským stavům byl totiž vyhlášen generální pardon (dnes bychom řekli - amnestie) a byla zaručena i náboženská svoboda

uherské šlechtě. Nicméně kalvínská reformace si již nemohla od té doby činit naděje, že se stane vyznáním převážné většiny obyvatel Uher.

V Uhrách nastupoval vítězně barok. František II. Rákoczy dokončil svůj dobrodružný život v Cařihradě 8. dubna 1735. Brzy po skončení války o španělské dědictví vypukla znovu válka mezi rakouskými Habsburky a Turky, během níž se vyznamenal jako vojevůdce především Evžen Savojský (1663-1736). Mír v Požarevci roku 1718 přinesl císaři velké územní zisky - kromě Banátu nabyl i Malé Valachie a části Srbska s Bělehradem (do roku 1739). Svoji velezrádnou pověst si uherská šlechta očistila po smrti Karla VI. (1740), kdy se šlechta zasadila rozhodující měrou o vítězství Marie Terezie (1740-1780).

Jak jsem již uvedl v jiné souvislosti, tato panovnice rozhodně nebyla nakloněna Židům, které nikoli neprávem obviňovala z kolaborace s Pruskem. Vypovězení Židů z Prahy však nakonec nebylo uskutečněno - lví podíl při tom sehrál sám manžel Marie Terezie, František Lotrinský, který byl sám členem zednářské lóže!

Ve vztahu k Uhrám je nutné se zmínit o tom, že František Lotrinský (jako císař Svaté říše římské národa německého František I.) podporoval rozvoj průmyslu v Horních Uhrách (manufaktury v Šaštíně aj.).

Významný předěl znamenala i v Uhrách vláda Josefa II. (1780-1790). Jako jinde, ani v Uhrách se Josef II. nezastavil před dávnými tradicemi státního práva. Podobně jako v Čechách, ani v Uhrách se nedal korunovat za krále. (Maďaři mu proto posměšně říkali "kloboukový král"). Roku 1785 bylo i v Uhrách zrušeno nevolnictví. Neúspěšný byl ve svém pokuse o zavedení němčiny jako úředního jazyka i do Uher. Naopak toto úsilí částečně vyvolalo v život probouzející se maďarský šovinismus. Latina ovšem zůstala úředním jazykem Uher až do čtyřicátých let 19. století!

Jakobínské ani napoleonské války se uherského území přímo nedotkly, až na dílčí epizody (např. neúspěšný pokus uherských jakobínů o spiknutí, nebo zničení prešpurského hradu. Zpočátku byl v čele maďarského "liberálního" hnutí I. Széchenyi, kterého ve čtyřicátých letech nahrazuje pověstný L. Kossuth. Směr vývoje, určený skrytými silami, čím dál tím více svojí nespravedlivou národnostní politikou mířil k rozbití pokojného soužití různých národů, jehož pevnými sloupy bylo státní zřízení krále sv. Štěpána s katolickou vírou a universalistickou latinou, které do té doby úspěšně tlumily národnostní rozpory a třenice.

Monarchie v judaistickém pojetí

Petr Mutinský

I. část

Motto: Základním posláním našeho Bohem vyvoleného panovníka jest zničit všechny zlé síly, které se rodí z pudů a nikoli inteligence, z nízkého ducha zvířecího a nikoli z ducha lidského!...

Ony zničily všechen sociální řád za tím účelem, aby z jeho trosk povstal trůn krále izraelského! Jejich úkol však bude skončen, jakmile se tento ujme vlády! Musí se mu proto odklidit z jeho vytýčené cesty, na které nesmí zůstat ani stébla, ani nejmenšího kamínku!

(Basilejský kongres 1897, Sez. XXIII., § 18)

V knize o historii svého národa se budu věnovat zajímavé otázce, která však vůbec nemá pouze historickou nebo dokonce muzeální platnost. Jedná se o formu vlády, jak se prosazuje v životě společnosti. Je patrné, že monarchistická forma vlády má vždy podstatný podíl na politickém vývoji osobností (ať již v kladném nebo záporném smyslu), stejně jako např. úzké sepětí s náboženstvím má rozhodující podíl na citovém životě.

V některých předchozích kapitolách jsem nejednou zdůraznil, jakým nebezpečným protivníkem byly pro plány skrytých sil evropské křesťanské monarchie, které se opíraly o staletý sakrální nymbus. Zdálo by se tedy na první pohled, že skryté síly judaismu jsou nejpoctivějšími zastánci republikánského systému vlády. Jak ovšem vyplývá ze shora uvedeného citátu Protokolů sionských mudrců, je pravdou pravý opak. I z tohoto důvodu nebyly jimi v Evropě důsledně odstraněny všechny monarchie, aby lid této formě vlády úplně neodvykl. Cílem je tedy odstranění monarchií, které se více či méně důsledně opíraly o učení evangelia. (V judaistickém pojetí se evangelia nazývají "Gillajon" tj. apokryfy, tedy podvržené texty). Odstranění křesťanských monarchií mělo přirozeně za následek vyvlastnění konkurujícího kapitálu a zřízení přechodné republikánské formy vlády ve většině zemí světa, kterou můžeme s trochou nadsázky nazvat vládou bezvýznamných dočasníků. V konečné fázi plánu skrytých sil má dojít k opětovnému návratu monarchie, ale v dialektické spirále - tj. nastolení židovského panovníka.

Ukažme si, jak se historicky vyvíjela monarchistická idea židovského národa. Obecně můžeme konstatovat tezi, že na idey královlády a monarchie obecně se jakoby koncentruje základní premisa: Jako příslušník vyvoleného národa z hlediska původu mohu pouze uvést - ano, židovský národ byl Bohem ustanoven jako vyvolený, ale většina jeho příslušníků tuto vyvolenost po staletí pouze zneužívala. Je dobře známou zkušeností, že čím kdo více dostane, od toho bude více požadováno a samostatným faktem preference je předurčen k vyšší zodpovědnosti.

Vyděme ze slovníkové definice monarchie. Pod tímto pojmem řeckého původu rozumíme jedinou vládu, tj. formu státu jehož hlavou je panovník - monarcha. Z našich dějin je dobře známé rozlišení monarchií na tzv. absolutní, v níž má panovník alespoň teoreticky neomezenou moc, a na monarchii konstituční, v níž je moc panovníka omezena např. parlamentem. Zvláštním typem monarchií byla a je monarchie

theokratická, v níž je hlava státu současně i nejvyšším představitelem náboženství, obvykle církve. (V Byzantské říši se tato forma theokracie nazývala césaropapismem). Existuje ovšem mnoho přechodných typů vlád, a oficiální název dotyčného státu je pak v mnohém případě pouze matoucím atributem. Např. bývalý SSSR měl sice podle názvu republikánskou formu vlády, v mnohém se však podobal spíše zvrácené theokracii. Uveďme si příklad z dějin evropského raného novověku. Spojené provincie (Holandsko) byly sice rovněž republikou, ale vzhledem k dědičnému držení místodržitelství Oranžským rodem se rovněž silně podobaly monarchii. Naopak kupř. Polsko bylo oficiálně královstvím, ale šlechtou volený král byl skutečnou loutkou. Nikoli náhodou se Polsko-litevská unie v 16.-18. století už tehdy nazývala Rzeczpospolita (polský překlad latinského pojmu *res publica*, tedy republika). I z tohoto stručného výčtu je zřejmé, že skryté síly podle okolností směšovaly různé formy vlád v zájmu svých cílů.

Vraťme se k historickým kořenům monarchie u starohebrejského národa. Na rozdíl od orientálních despotií (typickým příkladem je např. Assyrie) židovský národ dlouhou dobu myšlenku monarchie nepřijal. V metafyzickém smyslu byl králem Bůh-Hospodin. V Thóre (Exodus) cítíme jasně osten proti egyptskému faraónskému institutu. Je zde zřetelný nový myšlenkový impuls vyvolaného lidu božího proti faraónskému pojetí, které ztotožňovalo zemi s osobou panovníka obětujícího se za pozemský Egypt. Totéž je možno pozorovat v dějinách židovského národa od dobytí Palestiny za Josue proti okolním kananejským sousedům nebo sousedům jiného etnického původu (filištinci aj.). K zásadnímu přelomu v tomto smyslu dochází v 11. století př. Kr. (podle křesťanského letopočtu). Je známo, jak velkým pokušením byla pro starohebrejský národ zbožnost příbuzných semitských národů a kmenů, která spočívá na diametrálně odlišných principech. Proti starohebrejské niterné zbožnosti s přísným zákazem zobrazování Boha zde stály extatické tance Féničanů a Kananejců, světový názor, který usiloval zmocnit se duchovního světa skrze "podvědomé síly". S tímto pokušením sváděli zejména proroci vysilující zápas. Ne vždy zcela úspěšně - alespoň do babylonského zajetí.

Jedním z implantovaných prvků zbožnosti těchto okolních národů, i když pochopitelně v pozměněné podobě, bylo podle mého názoru zavedení královského zřízení u starohebrejského národa. Podobně jako u nově pokřtěných evropských národů, které se necítily "rovnoprávné" pokud neměly vlastní světce, stejně tak tehdejší Židé pociťovali handicap ze skutečnosti, že nemají vlastního krále, který by národní pospolitost reprezentovat před tzv. velkým světem. Z Bible je znám Samuel, který své rodáky varoval před negativy královské formy vlády resp. před možnostmi jejího zneužití. Nicméně tehdejší Židé prosadili svoji vůli po královládě. Samuel tedy alespoň transformoval královský prvek do systému věrouky o poslání židovského národa. Za krále byl pomazán Saul jako první v dějinách starohebrejského národa. Po slibných počátcích se ukázalo, že Samuelovy obavy se naplnily a král Saul byl nahrazen Davidem. Ten je počítán spolu se svým synem Šalamounem za nejslavnějšího krále tisíciletých dějin židovského národa.

David dokončil podrobení zaslíbené země (v klasickém judaistickém pojetí není oblíben název Palestina, který je odvozen od již zmíněných Filištinců) dobytím Jeruzaléma. Jeruzalém se od té doby stává věčným pojmem pro celý židovský národ nejenom ve smyslu konkrétním, ale i metafyzickém. Za Davidovy vlády sahal starohebrejský stát od Damašku po Sinaj. Jestliže Šalamoun nepředstihl svého otce ve válečných výbojích, překonal ho daleko svojí moudrostí a důrazem na vnitřní rozkvět státu. Za něho byl vybudován proslulý jeruzalémský chrám. Ke konci Šalamounovy vlády však převážily negativní aspekty silného vlivu Šalamounových žen z okolního fénického i jiného

prostředí na státní záležitosti i krále osobně. Po Šalamounově smrti proto dochází ke známému rozdělení státu na severní Izrael (10 kmenů) a jižní Judeu (2 kmeny). Izraelský stát zaniká assyrským vpádem. Na rozdíl od jižní Judei se 10 kmenů zdánlivě ztratilo. Ze světových dějin známe nejrůznější spekulace, které hledaly židovské kmeny u různých národů zeměkoule (např. u středoamerických Maiů aj.). Sám bych v tomto zajímavém faktu, totiž že většina bývalých příslušníků židovského státu nevyužila možnosti návratu za perského krále Kýra, spatřoval do jisté míry řízený program rozptýlení (diaspory) části vyvoleného národa mezi gojímské národy. V dnešním převažujícím pojetí bývá diaspora považována výhradně za "prohru" vyvoleného národa a hodnocena pouze negativně. Pravdou je však spíše pravý opak a mnozí rabíni také hodnotí diasporu v tomto smyslu. Diaspora napomohla židovskému národu stát se řídicí složkou celosvětové lidské společnosti. Na počáteční diasporu z období assyrsko-babylonského navázala posléze diaspora údobí antického.

Ještě jeden aspekt z dějin monarchie starohebrejského národa stojí za povšimnutí. S výjimkou uvedených prvních králů netvořil židovský stát (resp. dva státy) velmoc srovnatelnou s Egyptem, Babylonií, Assyrií nebo říší Chetitů. Z toho vyplývalo v politickém smyslu spíše vazalské postavení židovských králů. To ovšem zákonitě povzbuzovalo u Židů představy o budoucím Mesiáši jako o pozemském králi, který nejenom dosáhne, ale i převyší význam Davida a Šalamouna. Relativně známá fakta z dějin starohebrejského národa zde nebudu opakovat. Musím však konstatovat s přihlédnutím k textu evangelia sv. Jana, že tehdejší reprezentanti židovského národa opravdu popřeli vlastní zásady slovy: "nemáme krále, jenom císaře!" (tj. římského Tiberia). Pontiu Pilatovi se zde podařilo bezesporu něco, co žádnému římskému úředníkovi před ním ani po něm, totiž uznání římské vlády *de jure*. V tomto smyslu můžeme z hlediska formálního práva chápat dobytí Jeruzaléma Římem jako oprávněný trest proti rebelům (odhlédneme-li ovšem od lidského utrpení na obou stranách a od teologického aspektu křesťanských autorů).

Jinou otázkou je ovšem účast židovských bankéřů v ostatních částech římské říše na financování legií proti vlastním palestinským souvěrcům. Od té doby se po celé dva tisíce let nerealizovala myšlenka židovského státu s vlastním monarchou v čele. Jistou výjimku tvoří pouze některé jihoarabské státy v určitých obdobích před islamizací a říše Chazarů s judaismem jako státním náboženstvím. Otázka vzájemného ovlivňování obecné myšlenky judaismu s nadějí na příchod příštího židovského krále dostává poněkud jinou podobu, diktovanou skutečností, že Židé žili v prostředí monarchií nejudaistických. Konkrétně v Evropě se od 4. století jednalo o monarchie křesťanské

Podstatný rozdíl mezi monarchiemi křesťanskými a dosavadním judaistickým chápáním monarchie nabyl od té doby jiných dimenzí, což bude námětem další části.

II. část

V první části drobné studie o monarchismu ve vztahu k židovství jsem líčil zajímavou okolnost, totiž jakým způsobem se idea monarchie projevila v dějinách židovského národa do chvíle, kdy se křesťanství stává oficiálním náboženstvím římské říše. V této části úmyslně odhlédnu od nekřesťanských monarchií orientálních a amerických v předšpanělském období např. v Peru, Mexiku aj. K orientálním monarchiím se vrátíme pouze v rozsahu, který je pro naše téma nezbytně nutný.

V období počínajíc přibližně 4. stoletím křesťanského letopočtu nastává kvalitativní zcela odlišná situace. Na jedné straně se ukázalo, že myšlenka rychlé obnovy židovské

monarchie ve své čisté podobě je (alespoň z krátkodobého hlediska) zcela nereálná. To se ostatně projevilo při neúspěšných povstáních v Palestině v letech 66-70 (resp. 73) a znovu v letech 132-135. Jenom dočasně úspěšným pokusem se ukázala snaha o ovlivnění římských pohanských panovníků a vysokých státních úředníků v boji judaismu s křesťanstvím. Jako posledního římského panovníka, který vyznával ideu obnovy novopohanství (ve filosofii se opíral o novoplatonismus) můžeme označit římského císaře Juliána, kterého křesťanští autoři označují přídomek "Apostata", tj. odpadlík. Tento císař se během své krátké vlády mj. pokusil neúspěšně obnovit židovský velechrám v Jeruzalémě. Vedoucí představitelé židovského národa se museli smířit s myšlenkou, že oficiální ideologií římského státu (a ještě předtím Arménie od roku 301 a o málo později také Ethiopie) se stalo pro ně nepřijatelné křesťanství. Bylo nezbytné vypracovat novou taktiku boje, která by kombinovala podporu vnějšího nepřítele římské říše s pokusem o (moderně vyjádřeno) ideologickou diversi křesťanství v jeho ortodoxní podobě.

Po dlouhou dobu byla hlavním nepřítelem římské říše (po rozdělení pak v roce 395 její východní části Byzance) tehdejší světová velmoc, sasanovská Persie (od 3. stol. do 7. stol, kdy padla pod nájezdy arabských islámských výbojů). Oficiálním náboženstvím v perské monarchii byl zoroastrismus, nazvaný tak podle Zarahustry řecky Zoroastera. Židé však měli v perské říši silné pozice již ve starověku. Král Kyros (Kúruš) dovolil Židům v 6. stol. před křesťanským letopočtem návrat do Palestiny, a perská říše měla v tamnějších Židech poměrně spolehlivé sympatizanty. Nesmíme zapomínat ani na skutečnost, že většina Židů zůstala i po tomto dovolení k návratu do vlasti raději v diaspoře. Ve vděčné paměti židovské tradice zůstala až po naši dobu vzpomínka na čin Ester, která zlikvidovala Hamoniovu intriky proti vyvolenému národu v perské říši. O svátku "Purim" je Židům předepsána děkovaná modlitba, kde stojí: "Proklet budiž Haman, požehnan budiž Mardochej! Prokleta budiž Zereš (manželka Hamanova), požehnána budiž Ester, prokleti budtež všichni Akumové, požehnání budtež všichni Židé!" Při každém vyslovení slov: "Proklet budiž Haman" se má tlouci kladívkem na stůl nebo rozbít Hamanova soška.

Již v době pronásledování křesťanů v římské říši se křesťanství začalo šířit i mezi Peršany. Ke křesťanství přestoupila i určitá část Židů, zejména se však křesťanství začalo šířit mezi dosavadními vyznavači zoroastrismu. Hrozilo nebezpečí, že během několika generací bude Persie následovat Arménii a že se křesťanství stane i zde oficiálním náboženstvím.

Tehdy vlivní předáci judaismu v Persii užili staletého nepřátelství mezi Persií a Římem, a podařilo se jim přesvědčit Peršany, že křesťanství v Persii představuje "pátou kolonu" římského impéria. Je typické, že největší pronásledování křesťanství v Persii začalo až v době, kdy bylo křesťanství v římské říši oficiálně uznáno. Historicky se jedná o období dlouhé vlády krále Šahpura I. (309-379). Pak pokračovalo pronásledování v několika vlnách. Z nejznámějších mučedníků uvádějí křesťanské prameny zejména staříckého arcibiskupa Simeona.

Perská vláda užívala při pronásledování diferencovaný přístup - daleko tvrdšímu postihu byli obvykle vystaveni příslušníci kléru, v němž ostatně najdeme podobu s komunistickými režimy. A v ještě jednom směru se v této etapě perských dějin projevilo rozdílný přístup - totiž k příslušníkům různých denominací křesťanského vyznání.

Musíme se teď vrátit k naznačenému způsobu boje judaismu ve smyslu "ideologické diverse." Vedle určitých směrů gnose je prokazatelný vliv judaismu při vzniku ariánství

(Arius byl po jednom z rodičů Žid). Šlo o snahu zlikvidovat základní křesťanské dogma o Trojjedinosti Boží, které je v absolutním protikladu k judaistickému učení o jedinství Boží. Z běžné historické literatury je známo, že Arius popíral učení o tom, že Ježíš Kristus (který v rabínském pojetí není Mesiášem, ale podvodníkem), je stejné podstaty s Bohem Otcem. Ariánství ve 4. století zcela převládlo v římské říši až do doby císaře Tehodosia I. Velikého (379-395). Ani potom však zcela nezaniklo. Rozšířilo se zejména mezi nově obrácenými germánskými kmeny, kde přetrvalo místy až do 6. a dokonce 7. století.

Jiný směr křesťanství, který byl přece jen bližší judaistickému pojetí, představovalo nestoriánství. Nestorius, který žil v 5. století, tvrdil, že matka křesťanského Spasitele neporodila Boha, ale pouze člověka Ježíše, do něhož se v jeho třiceti letech vtělil Kristus-Mesiáš. Zatím co v řecko-římském prostředí toto učení získalo jen relativně velmi málo stoupenců, rozšířilo se zato hojně mezi křesťanskými semitskými Syřany. Vlivem rozhodujících judaistických kruhů v Persii začalo být toto učení v určité míře tolerováno, což bylo zdůvodňováno skutečností, že nestoriáni jsou vystaveni strádání v nepřátelské římské říši. Na rozhodující vliv syrských nestoriánů při vzniku koránu a vlastně celé klasické kultury včetně písma jsem poukázal již v jiné souvislosti v částech o islámu.

S postupujícím rozšířením islámu, jehož ideovými spoluvůdci byli v rozhodující míře opět Židé, se v tehdejší světové politice (pokud jde o Evropu a přilehlé části Afriky a Asie) vyvinula opět jiná situace. Islámu se podařilo zlikvidovat značnou část do té doby křesťanských oblastí. Na ovládnutí celé Evropy a zničení všech křesťanských monarchií však jeho síly přece jen nestačily. Bylo nemyslitelné, aby příslušníci judaismu dávali najevo v regiorech pod vládou křesťanských panovníků nesmiřitelný postoj vůči křesťanství. Bylo nutno najít i zde modus vivendi. Židé se snažili proto vystupovat spíše jako zprostředkovatelé mezi oběma světy. Bohatě k tomu využívali svých diplomatických zkušeností, jazykového nadání, kontaktu se souvěrci v celém tehdejším známém světě a podobně.

Tak se jim podařilo nejenom "přežít", ale i zachovat si určitý vliv (lokálně a časově ovšem nestejné intensity) na politiku křesťanských vládců. Někde se dokonce pokusili o založení vlastní dynastie. Některé teorie hovoří o tom, že proslulý zakladatel Sámovy říše (asi 623-658) byl snad židovský kupec nebo Syřan.

Z dějin je znám příklad, že v čele poselstva Karla Velikého ke dvoru bagdádského kalífa Hanín al-Rašída byl opět Žid. K politickému vlivu přirozeně napomáhaly finance, přes to, že katolická církev odmítala lichvu. Peníze rovněž napomáhaly k rozbíjení nepřímé jednoty silných křesťanských monarchií. Osobně bych spatřoval vliv judaismu např. na rozpad franské velmoci po smrti Ludvíka Pobožného (zemřel 840) na tři státní celky - na říši východofranskou (pozdější Německo), západofranskou (Francie) a na Lotharingii (Lotrinsko). Dlouholetá mravenčí práce judaismu tak přinášela bezpečnější plody než příliš nápadná státní forma judaismu, jak se někde vytvořila (jako příklad uvádím říši Chazarů na Ukrajině a přilehlých oblastech Černomoří, která podlehl ruskému útoku roku 965.

Vývoj ovšem nebyl u jednotlivých křesťanských monarchií ani zdaleka přímočarý. Zatím co například v českých zemích se po určitých obdobích pronásledování v časech křížových výprav dostalo významného uznání Židům od krále Otakara II. Přemyslovce (1253-1278) - známé Privilegium Ottacarianum, ve Francii byli v téže době v horším postavení za krále Ludvíka IX. (1226-1270), který nechal veřejně pálit Talmud a z

Anglie byli Židé roku 1290 úplně vypovězeni. Jak známo, to trvalo až do vlády Olivera Cromwella v 17. století. Za Jana Lucemburského byli v Čechách Židé chápáni jako "majetek královské komory". Za vlády jeho syna Karla IV. došlo v Praze ke známému masakru, kterému podle dobových zpráv padlo za oběť kolem 3.000 Židů.

O vlivu judaismu na husitské hnutí existují poměrně početné, i když spíše nahodilé zmínky. Známy odborník Stanislav Segert (nar. 1921, po Srpnu odešel na Západ), sledoval například vlivy hebrejské punktace na Husovu reformu českého pravopisu. Mnohé písně, které husité zpívali, mají hebrejský základ. Souviselo to s vlivem rabínů na krále Václava IV., kteří se snažili preferovat jeho oblíbence (milce, jak se tehdy říkalo) z nižší šlechty, popř. z měšťanstva, na úkor vysoké rodové šlechty.

Obecně je možné hodnotit husitské hnutí jako útok judaismu na křesťanský kapitál, i když z profesionálního historického hlediska jsou všechny důkazy spíše "nepřímé".

Podobně jako u pozdějšího kalvinismu je v husitství - zejména u kněží tábořského směru - nápadný důraz na Starý zákon v křesťanském pojetí. Na tento zajímavý aspekt upozorňoval již prof. Pekař při vysvětlování transmutace dosavadních "pokojných beránek" na "kněze krvavé". Jednalo se o diskuse v počátečním období husitství v letech 1419-1420.

Nahlíženo ze širšího aspektu - husitské hnutí kromě vnitropolitického dopadu mělo i veliký mezinárodní význam. Zdá se, že mj. výrazně napomohlo posílení turecké velmoci a ke konečnému pádu byzantské říše v roce 1453.

III. část

V minulé části jsem nastínil vztah judaismu v období od 4. do 16. století, to je v době, kdy se rozplynula naděje na okamžité obnovení židovského státu v čele s vlastním panovníkem. Poukázal jsem rovněž na to, jak judaismus kombinoval "vnější" a "vnitřní" taktiku vůči monarchiím, v nichž se oficiálním vyznáním stalo křesťanství. Za první průlom dosud jednotné katolické Evropy jsem označil husitství, které zároveň představovalo formu vyvlastnění značné části křesťanského kapitálu. Není náhodné, že právě v husitství byly jakési náznaky republikánské formy vlády (Časlavský sněm v roce 1421 počítá s dvaceti hejtmany z různých stavů jako s kolektivním vedením zemí! Mohli bychom s jistou nadsázkou označit husitské hnutí jako jistou formu zkoušky možností. Podle klasického modelu Sionských protokolů mají být křesťanské monarchie nahrazeny dočasným republikánským zřízením, které má ovšem v konečné fázi ustoupit monarchii pod židovským panovníkem. V tomto světle tedy pohledme na dějinný vývoj od renesance až do současnosti.

V částech věnovaných islámu jsem zdůraznil úlohu Turecka, které dodalo muslimům "čerstvou krev". Největší úspěchy osmanské říše se datují od doby, kdy v Evropě začíná zhruba renesance. V této historické periodě, jež je charakterizována vedle některých kladných jevů především v oblasti kultury, převládl v křesťanském prostředí praktický materialismus nad gotickým spiritualismem. Zevně byla renesance charakterizována návratem ke starým antickým tradicím. Připomínám zde v té souvislosti pozoruhodný postřeh významného českého filosofa 1. poloviny našeho století Emanuele Rádl (1873-1942), který ve své knize "Útěcha z filosofie" poukázal na to, že renesance vlastně pouze přejímala z antiky zevní formu. Antice byl duchovně naopak bližší středověk, kontinuálně na antiku navazující.

Mimo jiné můžeme právě v období renesance pozorovat narůstající vliv judaismu. Židé financovali nejen panovníky, ale i renesanční papežský dvůr a stavbu římského velechrámu sv. Petra. Za to dostali Židé povolení k vytištění Talmudu (za papeže Lva X. 1513-1521). Není náhodné, že právě v renesanci vzniká proslulý Šulchan aruch (Prostřený stůl). Jeho autor Josef Quaro (Kára) (asi 1488-1577) na tomto díle pracoval po dvacet let. Stejně tak není čistě náhodné, že první vydání vyšlo v Benátkách roku 1565. Nyní měl judaismus jasný návod, jak vykládat celou dosavadní talmudistickou tradici po odstranění některých zastaralých předpisů.

Vraťme se ke státoprávním otázkám v souvislosti s naším tématem, problematikou monarchie. Nejznámějším ideologem renesanční Itálie, který se zabýval touto otázkou, je Niccolo Machiavelli (1469-1527). Ideál státu odvozuje z římských dob. Z rozboru situace udělal reálný závěr, že např. Itálii může sjednotit pouze silný panovník, který je oprávněn použít k zajištění blaha státu i násilí (známá kniha Machiavelliho "Vladař"). Kromě násilí je oprávněn používat i lsti a podvodu. Čtete-li Machiavelliho, máme dojem, jakoby anticipoval Protokoly sionských mudrců.

"Politika nemá opravdu nic společného s morálkou! Vládce, který se dává vésti morálkou, není zkušeným politikem a proto neseď pevně na svém trůně. Kdo chce za současných neblahých poměrů vládnouti, musí se uchýlit ke lsti a pokrytectví. Poctivost a upřímnost, tyto velké ctnosti v obyčejném životě, stávají se ve světové politice základními chybami, které porazí jakoukoliv zodpovědnou vládu daleko jistěji, než sebemocnější nepřítel. Nechť zůstanou tyto ctnosti znakem vznešených gojímských národů, pro nás se však nesmějí při našem klidném dobývání světa za žádných okolností státi vůdčí myšlenkou."

(Basilejský kongres, Sezení I., paragraf 12).

S Machiavellim tak přicházejí do světa zásady, které jakoby byly opsány z jiného ideového světa, než ke kterému se hlásili (alespoň oficiálně) křesťané. O vlivu judaismu na vznik a rozšíření reformace lutherského a zejména kalvínského typu již byla zmínka v jiné souvislosti. Pouze díky pronikání zásad kalvinismu se mohla rozvinout moderní kapitalistická společnost. Lichva ztratila "punc" nemravnosti. Nás nyní ovšem zajímá zejména hledisko státoprávní.

Skryté síly v pozadí se na určitou dobu spokojily s "menším zlem" v podobě absolutistických monarchií křesťanského typu proti universalistické vládě katolické Církve. Jenom tak mohl zesílit a vlastně vůbec vzniknout element nacionalismu, "národních" monarchií v Evropě. Díky rozdělení Evropy na katolickou a protestantskou část (odhlédneme-li zatím od pravoslaví) se podařilo rozbít dosavadní křesťanský náboženský klíč. Velký přelom v tomto směru znamenala třicetiletá válka, kdy se katolická Francie přidala z politických důvodů na stranu lutheránského Švédska proti katolickým Habsburkům, španělským i rakouským. V katolických zemích byl nenápadně podporován tzv. "gallikanismus" (maximální nezávislost katolické Církve ve Francii na papeži), začíná být odstraňován dosavadní absolutní monopol latiny - například v diplomacii je nahrazována francouzštinou a pod. V tomto směru je opět typické, že třicetiletá válka byla poslední velkou válkou, po níž byla mírová smlouva sepsána latinsky (1648). Absolutistické monarchie byly podporovány zejména v protestantské části Evropy. Nikoli ovšem samoúčelně - a už vůbec ne "na věčné časy". Typickým příkladem je zde Anglie, kde byl absolutismus Tudorovců a Stuartovců nahrazen republikou - a po tomto přechodném období stínovou monarchií "nového typu" bez skutečné výkonné moci panovníka, jak je tomu dodnes. U monarchií s králi

protestantského vyznání bylo totiž snazší odbourat "sakrální nimbus", než tomu bylo u monarchií katolických a pravoslavných. Zejména však v pravoslavném Rusku bylo pro skryté síly dlouho téměř nemožné proniknout a směřovat politiku státu pro sebe žádoucím směrem.

Podstatná ovšem byla otázka vyvlastnění kapitálu stávajících zemí. Můžeme odpovědně vyslovit teorii, že kdyby se např. v pravoslavném Rusku nebo v habsburském soustátí podařila celková transponace nežidovského kapitálu do judaistických rukou bez nutně předchozí destrukce stávajících monarchistických struktur, nebylo by patrně došlo k odstranění těchto forem monarchií a už vůbec ne jejich existence, ale mnohem spíše také k jejich transformaci podle anglického "modelu". Ukázalo se ovšem, že tato cesta je navzdory velkému úsilí nereálná. Otázka likvidací zmíněných monarchií, posvěcených sakrálním nimbem staletí se starými křesťanskými šlechtickými rody, se proto stala téměř hlavním programem zednářských lóží po roce 1717. Skutečné cíle byly ovšem maskovány i před "zednářskými masami". Jenom tak se mohlo stát, že do svých řad zednáři získali tolik příslušníků panovnických rodů i nejvyšší šlechty, kteří dostávali formálně nejvyšší stupně zasvěcení - ve skutečnosti však o cílech, metodě a taktice celého hnutí znali pramálo.

Cíl likvidace monarchií křesťanského typu (především katolických) jako reálných nositelů moci se však v plném rozsahu podařilo uskutečnit až za dvě stě let po vzniku zednářské lóže (resp. jejich spojení, k němuž došlo v Londýně roku 1717 (24. června). Velká pozornost zednářů byla pochopitelně zaměřena na Francii, kde se během revolučního období po roce 1789 (a zejména po roce 1792) zdálo, že cíl bude brzy splněn. Během napoleonského a zejména ponapoleonského období však došlo k částečnému ústupu z posic. Situace byla náhradně vyřešena tím, že zednáři pronikli do služeb monarchií. Například proslulý Klement Václav Lothar Nepomuk Eusebius Metternich (1773-1859), který je považován přímo za zosobnění ztrnulého "rakouského absolutismu" tzv. předbřeznového období (před rokem 1848), byl rovněž významným příslušníkem zednářství. Nedovolil např. jesuitům po obnovení jejich řádu v roce 1814 návrat do českých zemí (do Prahy se jesuité vrátili až roku 1866). Bylo to pochopitelné. Tehdy jesuité představovali nebezpečného protivníka zednářství i judaismu obecně. Z hlediska námi sledovaného problému státoprávního je zajímavé, že mnozí jesuité 17. století vystupovali proti absolutní monarchii tzv. "za každou cenu" a dovozovali i ozbrojený odpor proti tyranovi. Ke skutečnému odnětí značné části pravomocí křesťanských panovníků Evropy dochází zejména v letech 1848-1870. Tehdy byl po roce 1860 odstraněn absolutismus v Rakousku, k podobnému jevu došlo v Prusku i jinde, Francie roku 1870 vůbec ztratila monarchistický charakter.

Jedinou výjimkou z "pravidla" bylo carské Rusko. Nicméně i po transformaci většiny monarchií se nepodařilo skrytým silám splnit své cíle na sto procent. K zániku monarchií, posvěcených sakrálním nimbem, dochází proto až v období konce první světové války. Tehdy zanikla monarchie v Rusku (1917), v Rakousku-Uhersku (1918), které se navíc rozpadlo na nástupnické státy, v Německu (listopad 1918), o něco později i v Turecku. Již před tím padl král v Portugalsku (1910), bylo odstraněno císařství v Číně (na přelomu roku 1911-12).

Po druhé světové válce pak bylo odstraněno monarchistické zřízení rovněž v Jugoslávii, v Bulharsku, Rumunsku, Albánii (1947) a v Itálii (1946). Specifickou formu mělo Maďarsko, které bylo sice až do roku 1946 oficiálně rovněž monarchií, ale bez krále. Skryté síly (na jejichž pokyn vzniklo zejména Československo a Rumunsko) totiž nedovolily, aby se na trůn vrátil Karel I. (1887-1922).

Zdálo by se tedy, že otázka monarchií skončila definitivně na smetišti dějin, a že s králi, princeznami a podobnými pojmy se lidé různých národů budou stýkat již jen v pohádkách a dějepise. Takovýto vývoj by ovšem nebyl zcela v souladu s cíli skrytých sil judaismu. Jak jsem již uvedl - ideálem judaismu není nějaká světová demokracie republikánské formy, ale naopak judaistická monarchie. Zdá se ovšem, že tento jasně vyjádřený cíl je pro většinu nežidovské populace tak abstraktní a nepochopitelný, že jeho existenci nejsou schopni nebo ochotni ke své vlastní tragédii připustit.

Podle slov H. Chamberlaina: "Správně chápáno, sionismus jest začátkem zřízení království Božího, poněvadž je to Palestina, kde má býti zřízeno království Boží, aby vysílalo své paprsky do celého světa. Jerusalems se stane teprve tehdy hlavním městem světa, spojí-li se zase trůn Davidův s chrámem Věčného, aby již nikdy nebyly od sebe odloučeny. Tento chrám se bude vyvyšovati na hoře Sionu a stane se modlitebnou všem národům, a celým světem bude panovati kníže z domu Davidova..." (H. Chamberlein, "Ce que les Juifs peuvent donner à l'humanité", Paris 1934, str. 13). Obhájcům politického sionismu, kteří tento výrok rádi citují, zjevně nijak nevadí skutečnost, že H. Chamberlein byl duchovním otcem rasismu germánského typu.

Národy je ovšem nutno na některou převratnou myšlenku zvykat. Není proto myslitelné, aby monarchie byly odstraněny ve všech státech a staly se jenom historickým pojmem. Naopak je velmi výhodné ponechat některé stínové monarchie, kde ovšem panovníci nemají žádnou skutečnou moc, a už vůbec ne takové monarchie, které by byly založeny na politických principech katolicismu. Například v současné Evropě je čtvrtina až třetina států monarchiemi s poměrně vysokou životní materiální úrovní. Jsou to konkrétně Spojené království Velké Británie a Sev. Irska, Španělsko, Belgie Nizozemí, Dánsko, Norsko, Švédsko. Zde všude je oficiální hlavou státu král. K ostatním drobným monarchiím náleží Lichtenštejnsko, Monako, Lucembursko, Andorra, a zvláštní postavení má Vatikán. Zejména lidem z bývalého východního bloku je presentováno po tzv. revolucích dříve zakázané ovoce - podrobnosti ze života královských rodin, všelijaké "tajné" pohledy do jejich soukromí atd. Docela jiná je ovšem otázka reálného obnovení monarchistického zřízení v těchto zemích v jejich předkomunistické podobě. Zde vždy skryté síly zasáhnou. Dobře to bylo patrné v případě Ruska nebo zvláště nápadně v Rumunsku! Obnova monarchie v podobě židovského vládce se snad může zdát mnohým čtenářům absurdní - není však o nic víc absurdní, než představa rozpadu Sovětského svazu například ještě před několika roky.

První část kapitoly o monarchiích jsem uvedl citátem z Protokolů sionských mudrců, který představuje bez nejmenších pochyb klíč k politické analýze současného dění. Na závěr bych rád uvedl ještě jeden charakteristický úryvek z téhož díla:

"Jen samovládce může vypracovat jasné a široce založené plány, které mohou uvést v soulad celé vládní ústrojí. Z toho plyne poučení, že nejdůležitější vládou je ta, která je soustředěna v rukou jediné zodpovědné osoby! Civilizace nemůže existovat bez absolutní moci samovlády, poněvadž tato není řízena masami nevědomého lidu, nýbrž jejich vládcem... Znovu tedy opakuji: Nejdůležitější vládou jest ta, která je soustředěna v rukou jediné zodpovědné osoby...!"

(Basilejský kongres, Sezení I., par. 22)